



# NECESITĂȚI ȘI PROVOCĂRI ÎN EDUCAȚIA SENSIBILĂ LA NEVOILE BĂIEȚILOR

STUDIU DE CERCETARE

Chișinău, 2024

**Autori:**

**Nelea Panfil**, psihoterapeut sistemic de cuplu și familie,  
A.O. „Institutul pentru Familie și Inițiative Sociale”

**Cristina Balan-Jereghi**, psiholog, A.O. „Institutul pentru  
Familie și Inițiative Sociale”

# CUPRINS

<b>Contextul de realizare a studiului</b>	4
<b>Rezultatele studiului</b>	10
1. Nevoile vârstei: schimbări, particularități, abilități, talente	10
2. Activismul fizic: tendințe, joc, spațiu și rutină	18
3. Dezvoltarea emoțională: empatie, reziliență și exprimarea emoțiilor	23
4. Disciplină: parenting pozitiv. Pedepsă versus consecințe. Reguli și granițe	29
5. Dezvoltare sexuală: situații și întrebări incomode	35
6. Timpul petrecut cu părinții: valoarea mamei și valoarea tatălui	41
7. Imaginea și percepția masculinității sănătoase	47
<b>Concluziile studiului</b>	50
<b>Subiecte recomandate pentru instruirile ulterioare</b>	56
<b>Ghid de interviuare a educatorilor</b>	59
<b>Ghid de interviuare a părinților</b>	61
<b>Bibliografie</b>	64

# CONTEXTUL DE REALIZARE A STUDIULUI

A.O. IFIS implementează Proiectul „Parenting boys – empowering gender sensitive education from onset // Educație parentală sensibilă la nevoile băieților”, cu scopul de a spori accesul la programe de educație parentală pentru prevenirea violenței și sensibile la nevoile băieților. Pilotarea activităților proiectului are loc în 3 raioane/localități din Republica Moldova. Acestea sunt destinate părinților de băieți, dar și specialiștilor din instituțiile de învățământ. Proiectul este parte a Programului „Îmbunătățirea protecției, rezilienței și incluziunii sociale a refugiaților ucraineni și a comunităților gazdă vulnerabile din Republica Moldova prin consolidarea mecanismelor complexe de prevenire și răspuns la violența în bază de gen, protecție socială și asistență medicală”, susținut de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) în Republica Moldova și finanțat de Regatul Unit.

Necesitatea acestui proiect și, ulterior, al acestui studiu a derivat din preocuparea pentru sănătatea mintală a băieților și bărbaților care sunt de multe ori alimentate de stereotipurile de gen. Rolurile tradiționale de gen atât pentru femei, cât și pentru bărbați (nu se vede altă parte) le limitează oportunitățile personale și profesionale, duc la discriminare bazată pe gen și violență în baza de gen, afectând astfel bunăstarea generală a fetelor și a băieților. Datele statistice din Republica Moldova<sup>1</sup> prezintă un motiv serios de îngrijorare cu privire la unele aspecte ce vizează băieții:

- Bărbații au un **nivel mai scăzut de instruire** în raport cu femeile: în anul 2021, 24,9% dintre femei au avut studii superioare (ciclul I), comparativ cu 18,9% dintre bărbați. În același timp, doar studii gimnaziale de instruire (fără celelalte nivele: liceal, mediu, superior), au avut 23,4% dintre bărbații cu vârsta de 25-64 ani, față de 21,9% dintre femeile de aceeași vârstă.

---

<sup>1</sup> [https://statistica.gov.md/ro/statistic\\_indicator\\_details/28](https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/28)

- Practic două treimi dintre **elevii cu cerințe educaționale speciale** și cu dizabilități sunt băieți (65,9% în 2020-21). În instituțiile de învățământ general, în anul de studii 2020-21, învățau 7733 de elevi cu cerințe educaționale speciale și 1513 de elevi cu dizabilități. Comparativ cu anul de studii 2019-20, numărul elevilor cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități a înregistrat o creștere de 1%.
- Bărații **aplică mai des violența** în familie. În anul 2022, în urma infracțiunilor violenței în familie înregistrate au suferit 698 persoane, iar circa 70,3% dintre victime au fost femei. Atât femeile, cât și bărații, victime ale violenței în familie, preponderent aveau vârsta de 35-64 ani.
- Bărații sunt mai frecvent **victime ale infracțiunilor**. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2022, au fost înregistrate 13,5 mii victime ale infracțiunilor înregistrate. Ponderea băraților din numărul total al victimelor a constituit 57,0% comparativ cu 43,0% femei.
- Băieții de 0-17 ani sunt de 2 ori mai des **afecțați de violență** în familie. Ponderea băieților de 0-17 ani care au suferit în urma violenței în familie a constituit 16,4%, față de cea a fetelor de aceeași vârstă care a înregistrat 6,3%.
- Băieții comit marea majoritate de **infracțiuni juvenile** – 91%. În anul 2022, numărul de infracțiuni săvârșite de minori constituie 705 și este în creștere cu 2,6%, comparativ cu 2021. Majoritatea infracțiunilor sunt comise de băieți (642 – băieți și 62 – fete).

Deprivarea emoțională, înstrăinarea, neînțelegerea și/sau ne luarea în considerare a particularităților de vârstă și de sex vor lăsa cu certitudine urme adânci în traseul de viață al băiatului, în consecință și asupra familiilor care se vor forma, și asupra generațiilor care vor veni. Accentuarea atenției asupra domeniilor de sănătate mintală afectate ale băieților nu trebuie nici sub o formă de privit ca și mod de a desconsidera pe cele ale fetelor, din contra, este important să realizăm că dacă băieții pierd –

fetele pierd și ele. Vulnerabilitatea și vulnerabilizarea băieților crește alarmant, iar aceste lucruri vor atrage după sine neapărat niște costuri.

Dacă facem referiri la statistici, fetele în ziua de astăzi pot mai ușor să aleagă să devină ceea ce vor să devină. Conform Portretului statistic al femeilor și bărbaților în Republica Moldova<sup>2</sup>:

- Femeile în vârstă de 25-64 ani au un nivel de instruire mai înalt comparativ cu cel al bărbaților de aceeași vârstă.
- Bărbații părăsesc sistemul educațional mai devreme, comparativ cu femeile, în favoarea intrării pe piața forței de muncă. Rata de părăsire timpurie a sistemului educațional pentru persoanele în vârstă de 18-24 ani, în anul 2021, a constituit 23,1% la bărbați comparativ cu 16,1% la femei.

Duritatea cu care sunt tratați băieții (în raport cu fetele), începând din grădiniță, în propria familie, la școală, are repercusiuni în neputința, furia, senzația de „a nu avea un loc al său” exprimate sau neexprimate de băieți și bărbați, iar efectele sunt reflectate, de asemenea, în statistici:

- De trei ori mai mulți bărbați decât femei mor prin suicid. Suicidul este a doua cauză de deces printre tinerii cu vârsta cuprinsă între 15 și 29 de ani, după accidentele rutiere.<sup>3</sup>
- Valoarea „supramortalității masculine” în anul 2022 a fost de 114 decese masculine la 100 decese feminine. Astfel, numărul bărbaților decedați în urma accidentelor cardiovasculare (afecțiuni care își trage rădăcinile inclusiv din efectele stresului cronic), intoxicațiilor și traumelor este de 3,5 ori mai mare, comparativ cu cel observat în cazul femeilor decedate din aceeași cauză.
- Comparativ cu anul 2021, rata mortalității infantile a crescut, în anul 2022, la băieți cu 7,7 decese, comparativ cu 3,3 decese la 10

<sup>2</sup> Portretul statistic al femeilor și bărbaților în Republica Moldova, 2023, articol disponibil pe [https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617\\_60333.html](https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617_60333.html)

<sup>3</sup> Comunicat, Ministerul Sănătății al Republicii Moldova, disponibil pe <https://rms.gov.md/comunicare/astazi-marcam-ziua-mondiala-de-prevenire-a-suicidului/>

mii născuți-vii la fete. Speranța de viață pentru femei este în medie cu 8 ani mai mare decât pentru bărbați.

Acest proiect vine ca un semnal de alarmă pentru a atrage atenție asupra faptului că ne pierdem băieții și bărbații. Punctul de la care a pornit echipa proiectului la momentul inițierii ideii de proiect a fost nevoia de studiere a modelelor, percepțiilor și practicilor exprimate și aplicate de părinți și educatori în raport cu băieții de 5-7 ani, care cu siguranță au o anumită contribuție la tabloul statistic (nefavorabil) ce vizează băieții și bărbații. Astfel, Proiectul „Parenting boys – empowering gender sensitive education from onset // Educație parentală sensibilă la nevoile băieților”, țintește mai multe activități:

1. Realizarea unui studiu de evaluare a necesităților de educație parentală și elaborarea unui program de educație parentală sensibil la nevoile băieților;
2. Pilotarea programului de educație parentală sensibil la nevoile băieților în 3 regiuni ale țării;
3. Elaborarea unui Ghid al facilitatorului de programe pentru educație parentală sensibil la nevoile băieților;
4. Elaborarea unui Curs online pentru părinți disponibil cu acces gratuit;
5. Desfășurarea unei campanii de promovare a educației parentale, a implicării ambilor părinți și sensibilizarea acestora la nevoile băieților.

**Studiul de colectare a nevoilor de instruire în cadrul elaborării programei de educație parentală pentru prevenirea violenței și sensibile la nevoile băieților** a fost realizat de o echipă de psihologi ai Asociației Institutul pentru Familie și Inițiative Sociale (părinți de băieți și fete) **și a urmărit identificarea nevoilor băieților raportate la necesitățile de educație a părinților din perspectiva ghidării părinților și a educatorilor** care se vor regăsi ulterior într-un program de educație parentală sensibil la nevoile băieților.

Conform conceptului de proiect, pe durata realizării studiului au fost urmăriți indicatorii:

- *Particularități de vârstă ale băieților (5-7 ani și 7-10 ani);*
- *Implicarea echitabilă în educație a mamelor și taților, bunicii și altor modele;*
- *Vulnerabilitățile băieților în funcție de vârstă;*
- *Nevoi vs. dorințe (amânarea plăcerilor – jocuri video, distracții etc.);*
- *Abilitățile de comunicare, soluționarea conflictelor și problemelor;*
- *Abordarea agresivității și dezvoltarea empatiei și rezilienței emoționale;*
- *Aspecte ale sexualității și dezvoltării fizice etc.*

**Metodologia de realizare a Studiului de colectare a nevoilor de instruire în cadrul elaborării programei de educație parentală pentru prevenirea violenței și sensibile la nevoile băieților** a presupus etapa de colectare a informațiilor prin metoda focus grup (vezi Anexa nr. 1 „Ghid de intervievare a educatorilor” și Anexa nr. 2 „Ghid de intervievare a părinților”). De asemenea, subiecții studiului au fost rugați să completeze un chestionar scurt (vezi Anexa nr. 3 „Chestionar pentru educatori” și Anexa nr. 4 „Chestionar pentru părinți”).

Metodele studiului au fost alese împreună cu echipa proiectului. Alături de abordarea calitativă (focus grup) în raport cu obiectivul studiului care se bazează pe procesul ce are loc în interacțiunea de grup pentru a explora și a clarifica modul în care respondenții percep nevoile și provocările băieților de 5-7 ani, dar și a părinților de băieți, a fost adăugată o metodă de cercetare cantitativă (completarea chestionarelor) pentru a permite o analiză cantitativă a datelor.



Nouă ședințe de focus grup s-au desfășurat în trei instituții de educație timpurie: Chișinău, Ialoveni și Căușeni (în fiecare dintre instituții a fost realizată câte o ședință cu cadrele didactice, câte o ședință cu mamele și respectiv cu tații băieților de 5-7 ani). În total, la ședințele de focus grup au participat:

- 40 cadre didactice pentru grupe pregătitoare din instituțiile de educație timpurie Chișinău, Ialoveni, Căușeni;
- 53 părinți (22 tați, 32 mame) ai băieților de 5-7 ani care frecventează instituțiile de educație timpurie din Chișinău, Ialoveni, Căușeni; Ședințele focus grupului s-au desfășurat în baza ghidului de interviu semi-structurat pentru educatori și pentru părinți, itemii cărora includ următorii indicatori/subiecte:

1. *Nevoile vârstei: schimbări, particularități, abilități, talente;*
2. *Activismul fizic: tendințe, joc, spațiu și rutină;*
3. *Dezvoltarea emoțională: empatie, reziliență și exprimarea emoțiilor;*
4. *Disciplină: Parenting pozitiv. Pedepsă versus consecințe. Reguli și granițe;*
5. *Sexualitate: situații și întrebări incomode;*
6. *Timpul petrecut cu părinții: valoarea mamei și valoarea tatălui;*
7. *Imaginea și percepția masculinității sănătoase.*

Ședințele de focus grup au fost realizate în perioada 20-31 septembrie 2023.

# REZULTATELE STUDIULUI

Pentru interpretarea datelor colectate s-a folosit analiza răspunsurilor ce vizează fiecare dintre cei șapte indicatori/subiecte în vederea examinării amănunțite a răspunsurilor colectate și identificării tiparelor de comportament și a practicilor comune. Pentru început, vor fi reflectate răspunsurile colectate în rezultatul ședințelor de focus grup pe grupuri distincte (educatori, mame, tați ai băieților de 5-7 ani), după care vor fi prezentate rezultatele cantitative (diagrama), la final, vor fi evidențiate problemele/temele centrale per fiecare subiect.

## 1. NEVOILE VÂRSTEI: SCHIMBĂRI, PARTICULARITĂȚI, ABILITĂȚI, TALENTE

Subiectul dat străbate ca un fir roșu toate informațiile colectate prin focus grup atât din perspectiva educatorilor, cât și din perspectiva părinților. Nevoile vârstei de 5-7 ani au fost abordate din mai multe perspective:

- schimbările de comportament, fizice și emoționale la etapa de vârstă 5-7 ani la băieți;
- diferențe cu referire la schimbările de comportament, fizice și emoționale la etapa de vârstă 5-7 ani la băieți și fete;
- comportamentele provocatoare (dificil de gestionat), specifice mai mult băieților la vârsta de 5-7 ani.

### 1.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

- a) La solicitarea de a menționa care sunt **schimbările de comportament, fizice și emoționale la etapa de vârstă 5-7 ani la băieți** în cadrul ședințelor de focus grup, au fost menționate următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ La această vârstă băieții deja sunt mai hotărâți (în comparație cu vârsta de 3-4 ani).</li> <li>✓ Sunt mai energici decât fetele).</li> <li>✓ Se eschivează de la a face singur anumite lucruri: „Hai fă tu, mama”.</li> <li>✓ Băieții conștientizează mai bine că sunt băieți, deja încep să facă lucruri „de băieți”, se poartă „ca băieții”. De exemplu, nu ia pensulele, cosmeticele mamei, accesoriiile, menționând că sunt pentru fete; nu mai aleg culoarea roz pentru haine, deși la 3 ani îi plăcea culoarea roz.</li> <li>✓ Sunt mai conștienți de nevoile proprii (știu ce vor, cer anumite lucruri și argumentează pentru ce au nevoie de aceste lucruri).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băieții sunt mai responsabili la această vârstă (comparativ cu vârsta de 3-4 ani).</li> <li>✓ Sunt mai atenți, au răbdare să reziste mai mult timp ca să realizeze.</li> <li>✓ Sunt curioși, pun întrebări (la această vârstă încă nu se tem să fie autentici).</li> <li>✓ Fetele totuși sunt mai iuți în dezvoltare, abilitățile de comunicare se dezvoltă mai repede, se descurcă mai ușor, sunt mai autonome.</li> <li>✓ Personalitate mai matură, înțelege mai multe, imunitatea e mai bună, sunt mai motivați să realizeze lucruri noi și/sau utile.</li> <li>✓ Se formează prietenia, inclusiv între tată-fiu, dar și între semenii.</li> <li>✓ Memoria este mai bună, este mult mai prezent, atenție la detalii.</li> <li>✓ Rezistă mai ușor atunci când nu obțin imediat ceea ce doresc.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băieții demonstrează deja unele trăsături de caracter și personalitate, autonomie. Știu să facă mai multe lucruri.</li> <li>✓ Mulți băieți imită/aduc de acasă comportamentul celor maturi. Uneori acestea se manifestă prin diferite cuvinte, gesturi necenzurate. Se manifestă agresiv pentru a avea atenția educatorilor. Acasă poate vorbește frumos, strânge jucăriile, însă la grădiniță este total diferit. Când se joacă de-a familia, uneori îl reprezintă pe tata care se joacă la telefon, iar mama realizează treburi casnice.</li> <li>✓ Apar calitățile de lideri, unii copii le dau indicații alor copii. Între ei apare competiția, dar și unele conflicte. Cei mai competitivi se împrietenesc cu cei mai liniștiți, pentru a-i putea „domina”.</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Apare nevoia de intimitate, dar la fete sunt mai precoce cu referire la dezvoltarea acestei componente.</li> <li>✓ Băieții sunt un pic mai „mămoși” la această etapă de vârstă, sunt mai sensibili, atenți la detalii, curioși.</li> <li>✓ Așteptările față de fetițe sunt mai mari în unele domenii (fetele fac ordine, manifestă grijă de cineva, „ascultă” de adulți).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Are energie care deranjează uneori, dar devine mai responsabil (până nu demult era de necontrolat).</li> <li>✓ Bagaj mai bogat de cunoștințe, curiozitate, apar anumite domenii de interes, pasiuni.</li> <li>✓ Este interesat de multe lucruri. A devenit mai responsabil cu referire la amenajarea spațiului.</li> <li>✓ Interes pentru a aduna bani, se pun bazele educației financiare.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Cei care exercită rol de lider îi domină pe ceilalți prin comportament, gen: „Eu pot lovi, dar tu poți ca mine?” Nu toți copiii lideri au comportamente problematice, sunt copii care atrag atenția prin limbaj frumos, prin idei interesante, momente pozitive. De exemplu, avem un băiat care este foarte romantic, și toate fetele vor să prietenească cu el. Și ceilalți băieți au început să ia exemplu de la el.</li> <li>✓ La această vârstă apar simpatiile, prietenii, declarațiile de dragoste, rivalități între băieți.</li> <li>✓ Este vârsta când își descoperă corpul, diferențele sexuale secundare.</li> </ul>
---	---	---

**b)** La solicitarea de a menționa care sunt **diferențele observabile cu referire la schimbările de comportament, fizice și emoționale, la etapa de vârstă 5-7 ani la băieți și fete**, respondenții au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de părinți (acasă)	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băieții sunt mai energici decât fetele, iar acest lucru adesea deranjează procesul educațional.</li> <li>✓ Abilitățile de autonomie personală la băieți se dezvoltă cu o oarecare întârziere. Există și o oarecare presiune din partea familiei ca fetele să poată face mai multe lucruri de timpuriu, iar pentru băieți să facă alții, în special mamele.</li> <li>✓ Nevoia de intimitate (de a închide ușa la baie) se dezvoltă mai târziu la băieți decât la fete.</li> <li>✓ Băieții sunt mai sensibili, mai atenți la detalii, trăiesc mai intens emoțiile, dar își dezvoltă abilitățile de autoreglare emoțională mai târziu decât fetele.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băieții sunt mai lenți în dezvoltare din punct de vedere intelectual și al maturității emoționale, motricității dar și al autonomiei personale.</li> <li>✓ Băieții sunt mai „mămoși”. Cam jumătate din băieți sunt mai sensibili. Posibil că băieții, din motivul că stau foarte mult cu mamele, au tendința de a fi „mai lipicioși”, mai plângăreți, se separă cu mai multă dificultate dimineața. În cazurile când mamele nu au cerințe, realizează totul în locul copiilor, lucru ce are impact negativ asupra autonomiei lor. Acolo, unde tații petrec mai mult timp cu băieții, se vede o altă dinamică a personalității, nu sunt atât de capricioși și nu le sunt îndeplinite toate mofturile.</li> <li>✓ Băieții în ultimul timp sunt mult mai sensibili emoțional. Ei doresc mai multe aprecieri, să audă de la noi că sunt „bravo”.</li> <li>✓ Băieții manifestă mai multe comportamente problematice (sau ponderea de comportamente problemă e mai mare la băieți).</li> <li>✓ Fetele mai ușor rezonază cu educatoarele pentru a le imita (au un model de referință accesibil în raport cu băieții, care nu au acest model).</li> <li>✓ Băieții se adaptează mai greu la mediul de grădiniță, perioada de adaptare este mai lungă.</li> </ul>

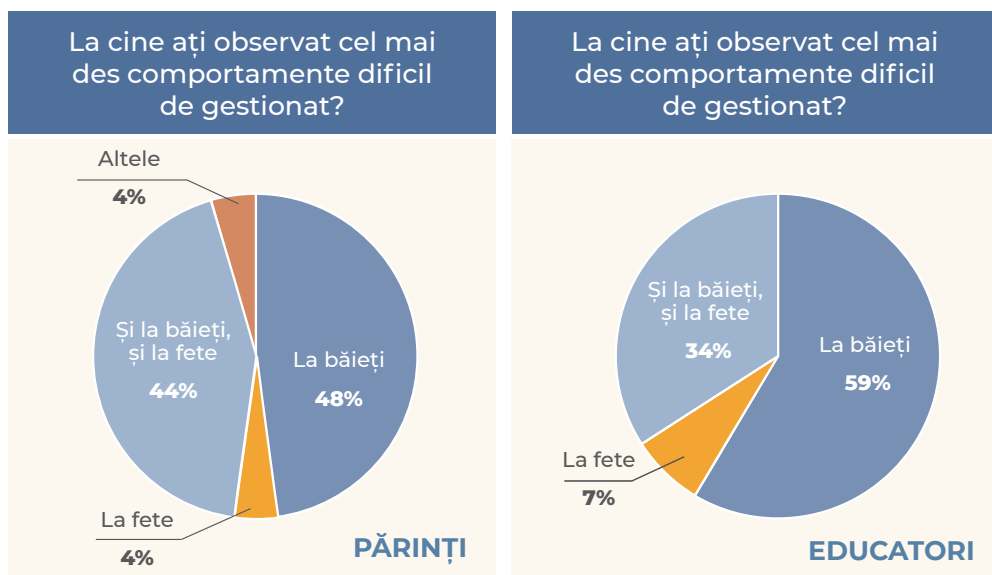
c) La solicitarea de a menționa **comportamentele provocatoare (difil de gestionat), specifice mai mult băieților la vârsta de 5-7 ani**, respondenții au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de părinți (acasă)	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ <i>Negativismul, încăpățânarea, nu vrea să îndeplinească anumite sarcini, teme de la grădiniță: „Mama, hai tu fă”.</i></li> <li>✓ <i>Criză emoțională (plânge pe loc gol, uneori nu putem anticipa ce anume îi declanșează), strigă.</i></li> <li>✓ <i>Dependență de telefon, calculator, televizor.</i></li> <li>✓ <i>Dorințe multiple, solicită anumite bunuri, în special jucării extrem de costisitoare.</i></li> <li>✓ <i>Nu întotdeauna respectă regulile.</i></li> <li>✓ <i>Preia lucruri urâte de la alții: cuvinte urâte, comportamente urâte. Trebuie să discuți mult și să explici permanent.</i></li> <li>✓ <i>Preia de la alți copii obiceiul de a lovi. Vorbești cu el, dar el nici nu aude.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ <i>Ne este greu să ne descurcăm când un copil are o necesitate specială, de exemplu tulburare din spectrul autist. La 5 ani se observă când un anumit copil are o tulburare în dezvoltare. Uneori părinții refuză să accepte acest lucru și este în detrimentul tuturor – al copilului în primul rând – pentru că nefiind diagnosticat, nu primește suportul și reabilitarea necesară.</i></li> <li>✓ <i>Una dintre problemele care apar este agresivitatea între băieți, se lovesc cu o cruzime și o iuteală deosebită, încât nu întotdeauna reușim să anticipăm. Iar atunci când solicităm sprijinul părinților – se supără, menționează că acasă copiii lor nu sunt agresivi. Neimplicarea părinților în a ajuta copilul să-și regleze emoțiile și comportamentul este unul din cele mai mari impedimente. De obicei părinții care nu țin cont de feed-back-ul nostru și nu se implică au și cele mai mari pretenții/întrebări la noi. Statistic, undeva 3-5 băieți sunt cu asemenea probleme, mai agitați, cu comportament opozant pronunțat.</i></li> <li>✓ <i>Nu au răbdare să aștepte, de exemplu, dacă vrea apă acum și nu primește – devine agresiv verbal. Nu reacționează la instrucțiunile verbale, de exemplu, când educatoarea încearcă să-l oprească dintr-o acțiune nedorită. Manifestă crize emoționale, se trânteste pe jos, aruncă farfurii, obiecte.</i></li> <li>✓ <i>Așteaptă să facă altcineva în locul lui diverse acțiuni de autoîngrijire.</i></li> <li>✓ <i>Copiii care sunt extrem de energici, care nu conștientizează pericolele, sunt în risc de a se accidenta. Având un număr foarte mare de copii, ne este greu să-i urmărim pe toți odată.</i></li> <li>✓ <i>Răspund înapoi ca un om matur, nu respectă autoritatea educatorului.</i></li> </ul>

## 1.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

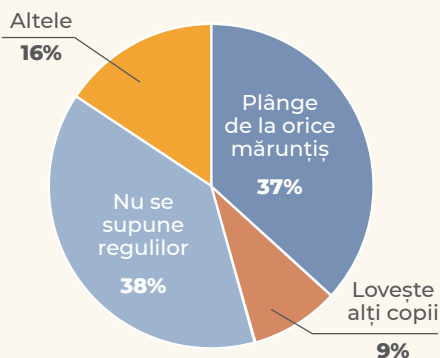
În rezultatul prelucrării chestionarelor au fost obținute următoarele date:

a) La întrebarea „**La cine ați observat mai des comportamente dificil de gestionat la vârsta de 5-7 ani (de ex.: strigă, vorbește urât, lovește alți copii/obiecte, aleargă, plânge etc.)?**”, răspunsul părinților și educatorilor este distribuit în următorul mod:



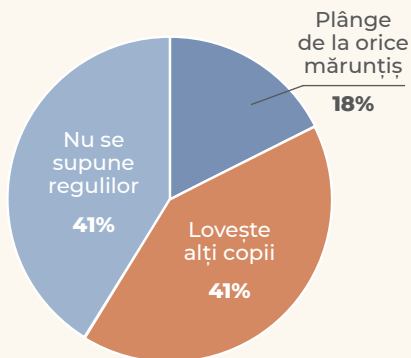
b) La întrebarea „**Care din următoarele schimbări de comportament vi se par cel mai dificil de gestionat?**”, răspunsul părinților și educatorilor este distribuit în următorul mod:

Care dintre următoarele schimbări vi se par cel mai dificil de gestionat?



PĂRINȚI

Care dintre următoarele schimbări vi se par cel mai dificil de gestionat?



EDUCATORI

## CONCLUZII:

**Există o criză a educației atât la nivel de instituții preșcolare, cât și la nivel de sistem familial, nu sunt cunoscute și luate în considerație nevoile specifice ale băieților (în special cele emoționale), astfel o parte din ei sunt în risc de excludere.**

- Educatorii au oferit răspunsurile din perspectiva dinamicilor și interacțiunilor în grup, părinții au oferit mai mult perspectiva de a analiza nevoile și comportamentele băieților acasă.
- Atât grupul educatorilor, cât și grupul taților au menționat faptul că băieții sunt foarte energici (uneori energie dusă la extrem și greu de gestionat din partea adulților), fiind mai energici decât fetele, prezintă dificultăți în a se concentra și a rezista la o activitate. Aceste momente adesea se transformă în plictiseală, dorința de a scăpa de activități prin comportamente provocatoare: se mișcă pe scaun, pișcă alți colegi. La grădiniță, băieții de cele mai multe ori sunt înlăturați de la activități educaționale ca să nu încurce altor copii (de exemplu, să stea așezat o perioadă de timp pe „scaunul meditației”, care de multe ori este în vestiar sau holul de la intrare. Tații au tendința de a fi mai duri cu băieții când aceștia se manifestă diferit decât de a se juca „în liniște”.



- Circa jumătate din părinți și 59% din educatori au menționat că băieții manifestă mai des comportamente problematice (de tipul: negativism, plâns, încăpățănare, nerespectarea regulilor, agresivitate verbală și fizică), în același timp, au menționat o sensibilitate emoțională crescută. Respondenții nu au văzut legătura dintre cele două componente, și anume, exprimarea unei nevoi emoționale prin manifestarea unui comportament problematic (pentru că, din perspectiva copilului, este cea mai la îndemână modalitate).
- Agresivitatea fizică (lovește alți copii) este comportamentul cel mai dificil de gestionat, manifestat de băieți la grădiniță. Educatorii cel mai frecvent aplică strategia „nu e bine să lovești”, sau de a „educa prin morală și exemple”, în situații când băieții manifestă astfel de comportamente. Probabilitatea ca aceste comportamente să se întâmple în timpul activităților de timp liber este foarte mare, deoarece copiii rămân cu supraveghere minimă, uneori se joacă mai mulți băieți în spații mai restrânse cu puține jucării.
- Și educatorii, și părinții au menționat faptul că băieții „nu se supun regulilor”, fiind una dintre provocările meseriei (și de părinte, și de educator). Echipa care a realizat cercetarea a ajuns la concluzia că și părinții, și educatorii dețin un lapsus imens la capitolul „cum punem limite”, cum să ajute copiii să interiorizeze și să respecte regulile, fără a devine exagerat de autoritari (fără a institui frica și obedița).
- Pentru mai mult de 1/3 din părinți plânsul este unul dintre comportamentele care este mai dificil de gestionat. În același timp, acasă tocmai este mediul unde băiatul se poate ventila emoțional și în siguranță, fără a fi luat în derâdere, doar că nici aici nu i se permite acest lucru.
- Procesul educațional, de cele mai multe ori, nu este adaptat acestei nevoi (ADHD, TSA în creștere). Numărul mare de copii raportat la numărul de cadre didactice per copil este inechitabil în raport cu nevoile fiecărui copil. Astfel, din spusele educatorilor, circa 15 % din băieții cu vârsta între 5-7 (5 băieți din numărul de 35 de copii) nu au suportul necesar adaptat nevoilor de dezvoltare.

## 2. ACTIVISMUL FIZIC: TENDINȚE, JOC, SPAȚIU ȘI RUTINĂ

Acest subiect a vizat următoarele aspecte:

- Care sunt jocurile specifice băieților acasă și afară? Care sunt jocurile specifice fetelor acasă și afară?
- Care sunt jucăriile pe care și le dorește/la care se uită/pe care le admiră? Care sunt factorii care le determină aceste alegeri?

Echipa de cercetare și-a dorit să investigheze în ce mod nevoile emoționale și de dezvoltare ale băieților sunt acoperite acasă și la grădiniță prin intermediul jocurilor și jucăriilor.

### 2.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

**Părinții și educatorii au fost rugați să identifice următoarele:**

- Care sunt jocurile specifice băieților acasă și afară? Care sunt jocurile specifice fetelor acasă și afară?
- Care sunt jucăriile pe care și le dorește/la care se uită/pe care le admiră? Care sunt factorii care le determină aceste alegeri?

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Băiatul se joacă acasă cu câinele.</li><li>✓ În mediul casnic se joacă cu Lego, cu cifrele, cu literele, cunoaște harta Chișinăului.</li><li>✓ Se joacă cu mașinuțele, joacă fotbal, colorează.</li><li>✓ La această vârstă băieții pot și vor să joace jocuri de masă, jocuri de cuvinte, joc în echipă.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ În casă băieții se joacă mai mult cu constructorul, Lego, mașini, colorează.</li><li>✓ Afară preferă mai mult fotbal, trotineta, bicicleta, cățărăt în copaci.</li><li>✓ Practicăm să ieșim „ca băieții”, să spălăm mașina, la sport. Facem periodic ziua băieților.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Băieții preferă să se joace afară în „Zombie” (în baza unui joc electronic la telefon sau calculator, aplică aceleași reguli în grup), „dea poliția și bandiții”, cu puștile, aleargă, se dau pe tobogan, Baba Granny, Mijatca, „dea atelierul de reparat mașinile”.</li></ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Uneori băiatul se joacă în telefon sau la calculator diverse jocuri pentru vârsta sa.</li> <li>✓ Băiatul meu se joacă singur în diverse jocuri care imită profesii (de exemplu, de când a mers la stomatolog, se joacă „dea medicul”. Se joacă și „dea grădinița”, imită unele expresii și tonalitatea vocii educatoarei.</li> <li>✓ Huggy-vuggy e o jucărie preferată de băieți. La întrebarea dacă nu este considerată periculoasă, una dintre mame a adresat întrebarea retorică „De ce Huggy-Vuggy e periculos, iar arma nu e periculoasă?” Mama nu prea știa de faptul că unii copii se identifică cu anumite personaje din desene animate și în ce mod aceste jucării pot fi periculoase pentru copii.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Mă strădui ca băieții să fie implicați la maximum în activități (sport, dansuri, activități dezvoltative).</li> <li>✓ În casă uneori organizăm o competiție: cine face cea mai frumoasă figură de Lego.</li> <li>✓ Am început să mă joc cu băiatul meu în Monopoly, dar observ că nu duce jocul până la capăt, nu-i place să piardă.</li> <li>✓ Și în casă, și afară preferă să se joace cu frații sau alți copii „dea Mijatca”.</li> <li>✓ Băiatul meu imită ceea ce fac eu: dacă lucrez cu instrumentele – lucrează și el. Uneori imită ceea ce face mama – mestecă în cratițe imaginare, face ordine.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ În interior băieții se joacă cu puzzle, dinozauri, constructor, mașini, mai ales cele cu destinație specială: ambulanța, pompierii etc. Uneori băieții manifestă interes pentru a se juca cu vesela, pentru a găti, pentru a face cafeaua. Dacă le este permis, băieții aduc puști și mașini de acasă.</li> <li>✓ Fetele, preferă să se joace afară „dea familia, frizeria, magazinul, bucătăria etc.”, Când vin băieții să se joace dea bucătăria, fetele îi alungă pentru că sunt băieți.</li> <li>✓ În interior fetele se joacă în zonele marcate pentru ”bucătărie, frizerie, spital”. La fel le place să se joace cu constructorul, Lego (pentru fete), jucării pentru jocuri de rol. Fetele aduc bijuterii și cosmetică, dar și jucării mici de pluș.</li> </ul>
--	--	---

## RĂSPUNSURILE PĂRINȚILOR

### ● Jucăriile preferate ale băieților sunt:

- ✓ mașinile
- ✓ mingile
- ✓ roboții
- ✓ puzzle
- ✓ jucării cu telecomandă
- ✓ pistoalele, tancurile

### ● Băieții sunt influențați în a-și alege jucăriile prin:

- ✓ Publicitatea de la TV și eroii din desene animate sunt preferații printre jucării. De obicei, nu ne uităm la acele desene animate pe care le privesc copiii.

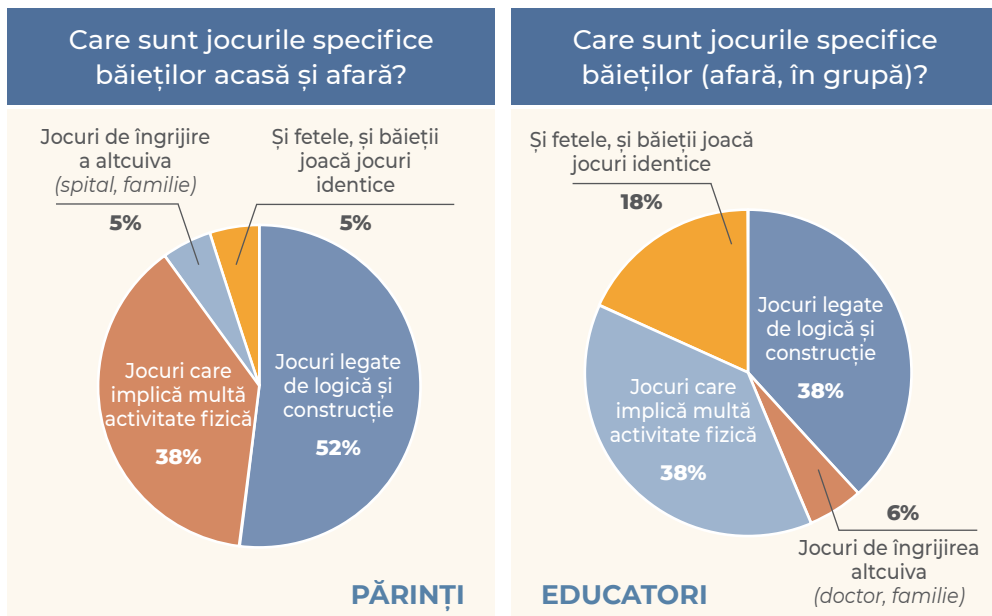
### ● Părinții se implică în procesul de alegere a jucăriei în următorul mod:

- ✓ Îi ajutăm noi ca părinți să decidă ce jucărie vrea, aplicăm strategia „o jucărie, la alegerea ta”.
- ✓ Încercăm să-l convingem să fie o jucărie „cu folos”, dezvoltativă, uneori negociem.
- ✓ Când vrea jucării costisitoare și/sau inutile, după părerea noastră, facem o poză, o punem în lista de dorință, aplicăm strategia de amânare. Știm că nu este bine, pentru că băiatul oricum o să ne convingă până o să-i cumpărăm acea jucărie.
- ✓ Îl încurajăm să adune bani în pușculiță. Dacă adună banii, își cumpără jucăria.
- ✓ Învățăm copilul că jucăria trebuie să fie confecționată din materiale naturale, să fie utilă, să nu fie periculoasă.
- ✓ Îi luăm orice jucărie dacă e prețul rezonabil, doar să nu stea în telefon.
- ✓ Cumpărăm acele jucării care au impact în dezvoltarea abilităților.

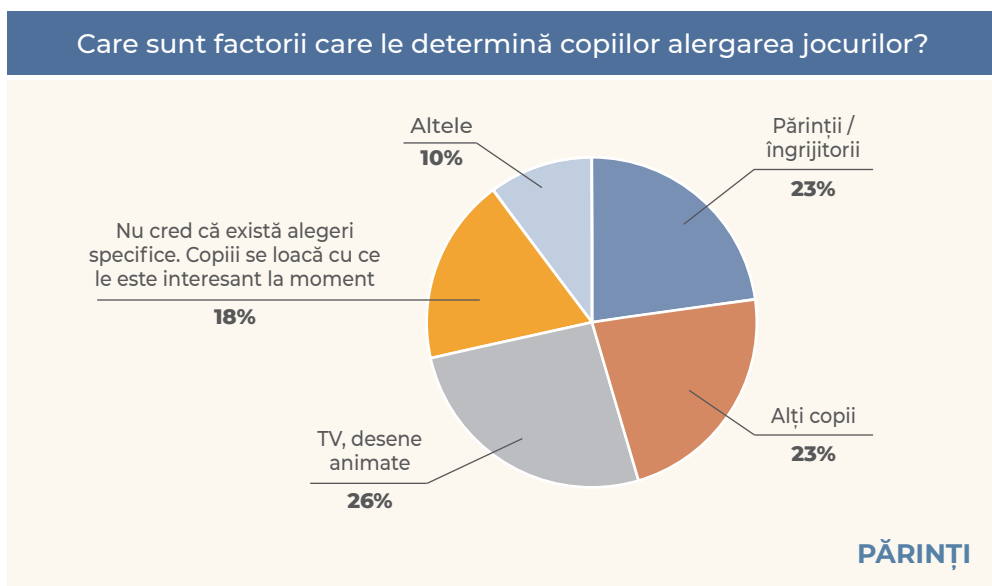
## 2.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

În rezultatul prelucrării chestionarelor, au fost obținute următoarele date:

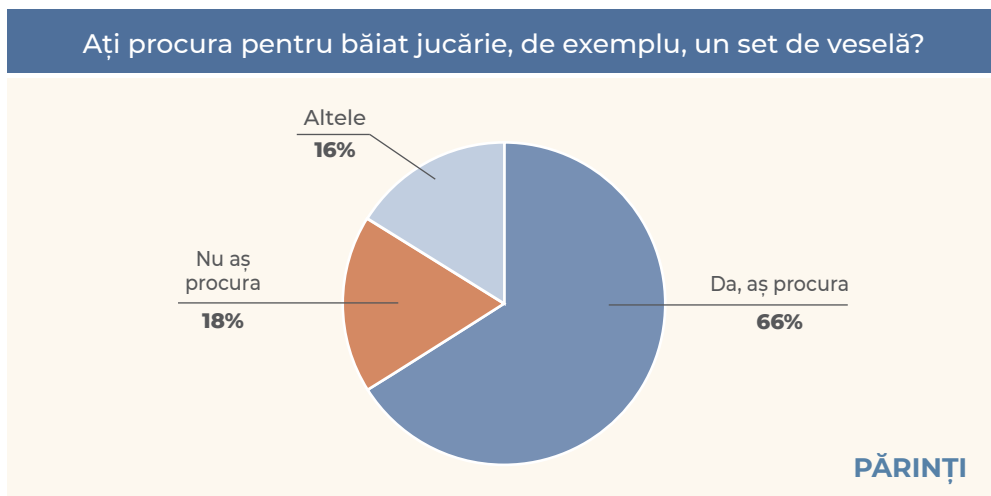
a) La solicitarea răspunsului la întrebarea „**Care sunt jocurile specifice băieților acasă și afară?**”, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:



b) La solicitarea răspunsului la întrebarea „**Care sunt factorii care le determină copiii alegerea jocurilor?**”, părinții au răspuns:



- c) La solicitarea răspunsului la întrebarea „**Ați procura băiatului jucărie un set de veselă?**”, răspunsurile sunt distribuite în următorul mod:



### CONCLUZII:

- Circa 1/3 din alegerile copiilor pentru achiziționarea jucăriilor sunt influențate de TV, desene animate, publicitate, iar părinții au menționat că de cele mai dese ori nu privesc desene animate împreună cu copiii. Unele jucării achiziționate, de exemplu Huggy-Vaggy (personajul dintr-un joc de groază pentru copii) pot avea impact emoțional puternic asupra copiilor, însă părinții au menționat că și armele sunt periculoase.
- Vârsta de 5-7 ani este etapa de dezvoltare a abilităților de cooperare, negociere, care pot fi învățate prin joc, însă numărul de respondenți care au menționat aceste jocuri este foarte mic.
- În opinia educatorilor și părinților, mai mult de 1/3 din jocurile preferate de copii sunt cele de activitate în aer liber și cele de a construi (jocuri dezvoltative, de logică etc.). Există o tendință de a pune accent pe jocuri și activități cu caracter cognitiv în detrimentul celor distractive, care presupune interacțiune, veselie împreună cu adultul.

- Deși există o tendință de a procura jucării neutre sau de a încuraja aceleași jocuri pentru băieți și fete, în majoritatea cazurilor și jucăriile, și jocurile sunt divizate în jocuri/jucării „de băieți” și „de fete”. Uneori și educatorii încurajează unele stereotipuri, de exemplu „băieții să aducă cafeaua fetelor”, sau „fetele se joacă mai mult în jocuri de îngrijire și înfrumusețare”.
- Unii părinți au reticență în a procura băieților „jucării de fete”, de exemplu, veselă, păpuși, chiar dacă băieții manifestă interes pentru acest lucru (de exemplu, utilizează păpușile în jocuri de rol „dea grădinița”) sau imită îngrijirea fratelui/surioarei mai mici.
- Uneori cadrele didactice nu intervin în jocurile fetelor ce imită îngrijirea altcuiva, de exemplu „dea spitalul, familia, doctorul, grădinița etc.” atunci când fetele „alungă” băieții din procesul de joc doar din motivul că jocul e „pentru fete”.

### 3. DEZVOLTAREA EMOȚIONALĂ: EMPATIE, REZILIENȚĂ ȘI EXPRIMAREA EMOȚIILOR

La acest subiect, echipa de studiu a intenționat să cerceteze modul în care percep mamele, tații și educatorii copiilor nevoile emoționale ale băieților de 5-7 ani:

- Cum își exprimă băieții tristețea, furia, dragostea, bucuria?
- Cum reacționează în situația dacă băiatul plânge, este furios și aruncă o jucărie sau este agresiv cu alți copii?
- Ce îi spun când plânge, este furios și aruncă o jucărie sau este agresiv cu alți copii?

#### 3.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

- a) Părinții și educatorii au fost rugați să răspundă la întrebarea „**Cum își exprimă băieții de cele mai multe ori tristețea, furia, dragostea, bucuria? Dar fetele?**”, oferind următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Consider că la această vârstă băieții își pot identifica mai târziu emoțiile proprii și pe ale celor din jur. De exemplu, ieri băiatul a văzut într-o carte emoțiile, i-a plăcut să le identifice. Pentru sine a identificat fericirea, pentru mama – uimirea, pentru tata – supărarea (a argumentat că e flămând).</li> <li>✓ Băiatul nostru manifestă un amalgam de emoții care se schimbă repede.</li> <li>✓ Pe la 6 ani băieții devin mai conștienți de propriile strategii de liniștire sau depășire a furiei, supărării.</li> <li>✓ Acasă avem divergențe cu soțul, care mereu îi spune băiatului că „bărații nu plâng”.</li> <li>✓ Băieții în ultimul timp sunt plângăcioși și supărăcioși (își exprimă mai intens furia și supărarea).</li> <li>✓ Dragostea o exprimă prin a confecționa, a desena ceva și a dăru-i.</li> <li>✓ Băieții, posibil, sunt mai rezervați la bucurii, fetele mai exploziv reacționează la o bucurie.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Consider că băieții de 5-7 ani din generația actuală sunt mult mai sensibili decât alte generații, și nu îmi place acest lucru. Cred că ar putea duce la imposibilitatea de a-și argumenta poziția, de a fi prea „moale”.</li> <li>✓ Încăpățânarea și răsfățul solicită efort pentru gestionare.</li> <li>✓ Plânge când lucrurile nu sunt așa cum își dorește.</li> <li>✓ Când sunt furioși sau supărați, băieții strigă, fac isterie, se închid în sine și tac, amenință.  Atunci când simt bucurie, iubire – le exprimă prin săruturi sau vorbesc exaltat.</li> <li>✓ Și fetele și băieții țipă la furie, supărare, bucurie. Băiatul protestează mai mult.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băieții își exprimă diferit emoțiile: cineva plânge, cineva este agresiv, cineva protestează stând pe scaun în vestiar și refuzând orice activitate sau interacțiune. Cineva răstoarnă scaunele sau împrăștie lucrurile.</li> <li>✓ Mulți băieți plâng. Acum plâng mai mult decât generațiile trecute. Dragostea o exprimă și prin a cuprinde, a atinge cu mâna. Acum băieții mai ușor spun „te iubesc”, oferă complimente. Înainte băieții erau mai inhibați în a-și exprima emoțiile.</li> <li>✓ Sunt și băieți care nu reacționează la atingeri sau nu suportă să fie cuprinși.</li> <li>✓ Am observat că băieții mai greu se detașează de mama când sunt lăsați la grădinița. Fetele rămân mai ușor.</li> <li>✓ De multe ori, când sunt furioși sau frustrați, băieții plâng. Uneori exprimă furia prin a trânti jucăria.</li> <li>✓ Spre deosebire de etapa de vârstă de 3-4 ani, la 5-7 ani băieții mai rar fac crize emoționale pentru că înțeleg că aici nu vor primi aceiași atenție ca acasă. De obicei, crize fac băieții care vin pentru prima dată la grădinița la această vârstă, în perioada de adaptare.</li> </ul>



<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Băiatul a început să-și exprime emoțiile exact ca tata: este mai rezervat la bucurie și mai impulsiv la supărare și furie.</li> <li>✓ Bate cu piciorul în pământ dacă nu obține ce vrea.</li> <li>✓ Fetelor le „este permis” mai ușor să plângă.</li> </ul>		<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Am observat că momentul de salut de dimineață este un moment foarte emoționant, fetele se rotesc, se cuprind dimineața, își demonstrează accesoriile de cochetărie. Băieții care vin cu câte o jucărie nouă, de obicei în acea zi sunt în centrul atenției, toți ceilalți băieți vor să se joace cu ei.</li> </ul>
--	--	---

**b) Părinții și educatorii au fost rugați să răspundă la întrebarea „Cum reacționează dacă băieții plâng?”, oferind următoarele răspunsuri:**

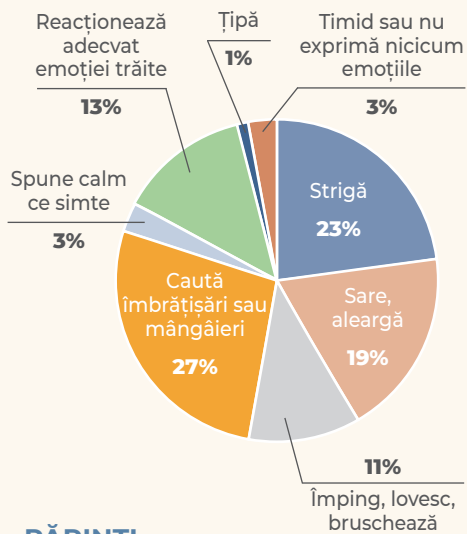
Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Îl iau în brațe, încerc să-l liniștesc, îi zic că sunt acolo, pentru el, uneori se smulge din brațele mele.</li> <li>✓ Îl întreb dacă vrea să-l cuprind, aștept un pic și îl las să se potolească.</li> <li>✓ Consider că băieții acumulează mai mult energia și atunci au nevoie de tantrum ca să o scoată, să se elibereze de ea. Sunt alături de el în acel moment.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Eu le dau voie să plângă.</li> <li>✓ Eu le zic că numai fetele plâng, deși știu că plânsul are și parte benefică.</li> <li>✓ Consider că plânsul îl liniștește, fără să fie nevoie să intervin eu pentru a-l liniști. Dacă încerc să vorbesc cu el – plângerile mai tare.</li> <li>✓ De obicei, soția este cea care îl liniștește, mai ales când plânge pentru că dorește ceva și nu pentru că s-a lovit. Atunci când se lovește, îl liniștesc mai ușor.</li> <li>✓ Calm, inițiez o discuție, aduc exemple.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Când un băiat plânge, sau lovește, îi zic: „Tu m-ai văzut pe mine că fac așa?”</li> <li>✓ Îi zic că nu-i frumos să facă așa.</li> <li>✓ Întreb care este motivul pentru care plânge ca să văd cum pot soluționa.</li> <li>✓ Uneori, când plânge pentru că un băiat nu vrea să împartă jucăria, o iau de la acel copil și o dau celui care plânge și îi zic celui alt: „Mulțumesc că ai împărțit jucăria”.</li> </ul>

<p>✓ Observ că băiatul începe să-l imite pe soț: nu-și permit să trăiască emoțiile, este mai sceptic când vorbesc despre emoții, în același timp, acumulează multe emoții și de cele mai multe ori se eliberează de ele disfuncțional.</p>	<p>✓ O chem pe mama să se descurce că mă depășește.</p> <p>✓ Dacă plânge pentru că nu obține un oarecare bun sau jucărie, inițiez procesul de negociere.</p> <p>✓ Cel mai greu este cu plânsul în loc public, mi-i greu ca și tată. Mă fac de rușine. Ieri, de exemplu, am avut incident, eram în local, când a început tantrum-ul, l-am luat pe sus și l-am scos din local.</p> <p>✓ Eu îi spun că bărbații nu plâng decât cu motiv foarte serios, în celelalte cazuri trebuie să aducă argumente.</p> <p>✓ Încerc să înțeleg cauza, îl las să se liniștească, îl amăgesc cu altceva, îl sustrag.</p> <p>✓ Încercăm să nu-i atragem atenția sau îi oferim ce vrea.</p> <p>✓ Îi spun: „Nu plânge, bărbații nu fac asta, hai să fim bărbați.”</p>	<p>✓ Îi distragem atenția prin careva acțiuni.</p> <p>✓ Uneori le spunem când plâng: „Doar atâta poți?”</p> <p>✓ Practic un fel de masaj ușor pe spate, pentru a-l distra.</p> <p>✓ Dacă plânge, îl întreb dacă vrea să fie educator.</p> <p>✓ Îl așez pe scaunul meditației să reflecteze.</p> <p>✓ Le spunem: „Nu plângeți, că sunteți bărbați”, deși am învățat la facultate că nu e bine să le spunem așa.</p> <p>✓ Uneori ajută spălarea pe față cu apă rece.</p>
--	--	--

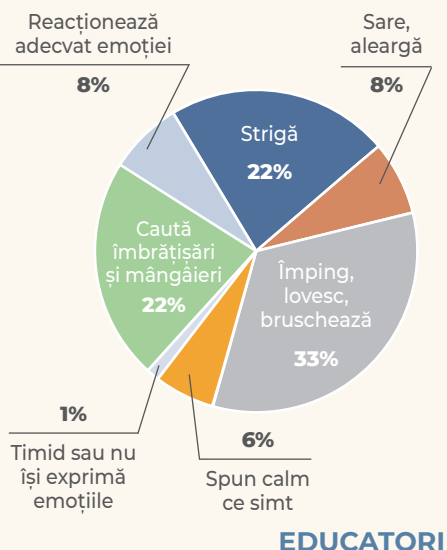
### 3.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

a) La întrebarea „Cum își exprimă băieții de cele mai multe ori tristețea, furia, dragostea, bucuria?”, răspunsurile părinților și educatorilor sunt repartizate în următorul mod:

### Cum își exprimă băieții dragostea, furia, tristețea, bucuria?

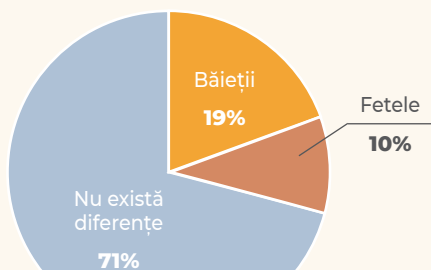


### Cum își exprimă băieții dragostea, furia, tristețea, bucuria?

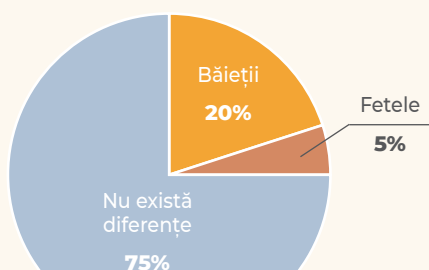


b) La întrebarea „Cine are nevoie mai mult de afecțiune (mângâieri, îmbrățișări) băieții sau fetele?”, răspunsurile părinților și educatorilor sunt distribuite în modul următor:

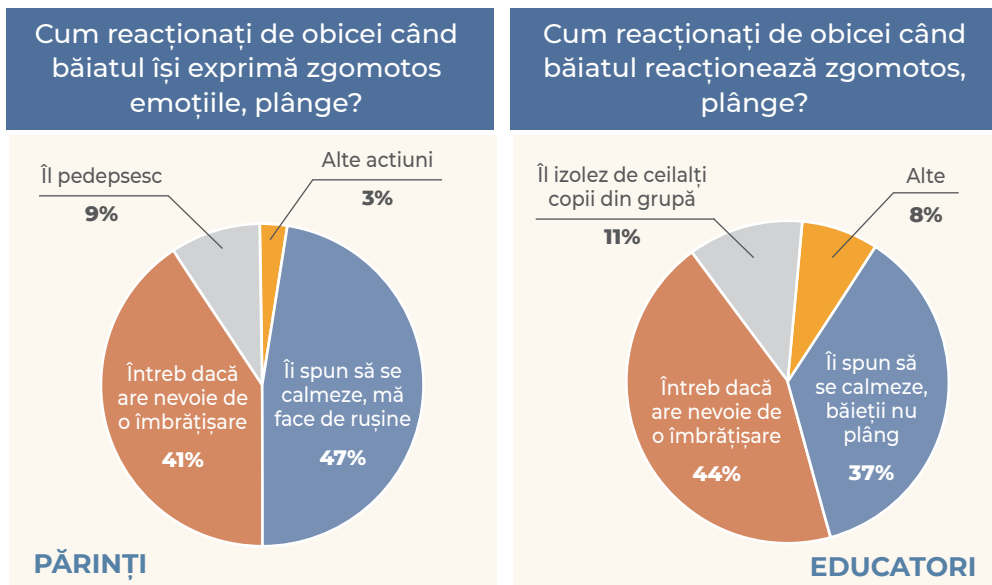
### Cine are nevoie mai mult de afecțiune?



### Cine are nevoie mai mult de afecțiune?



c) La întrebarea „**Cum reacționați, de obicei, când băiatul/băieții își exprimă emoțiile zgomotos/plânge?**”, răspunsurile părinților și educatorilor sunt distribuite în următorul mod:



## CONCLUZII:

**Analiza răspunsurilor părinților și educatorilor scot în evidență lacune mari în admiterea și manifestarea de către băieții de 5-7 ani a emoțiilor, în comparație cu fetele, care obțin permisiunea de a trăi emoțiile mult mai ușor.**

- Băieții sunt mult mai sensibili emoțional (simt mai intens unele emoții, au nevoie mai mare de a exprima și a procesa emoțiile). În același timp, sunt blocați să le exprime la grădiniță și acasă. Educatorii, dar și unii părinți, au exprimat în unison că văd băieții ca „mămoși”, tații văzând un pericol în această sensibilitate. Băieților li se spune: „doar fetițele plâng”, „bărbații nu plâng, ei argumentează prin cuvinte”. La întrebarea „Care ar fi pericolul în această sensibilitate?” menționează că „vor fi dominați”, „nu vor putea lua decizii”. De asemenea, au fost menționate la această vârstă crize emoționale (tantrum-uri) greu de gestionat, în special atunci

când se întâmplă în timpul activității. De cele mai dese ori se întâmplă atunci când unele nevoi nu sunt acoperite imediat: „Nu sunt învățați să aștepte, de exemplu, dacă vor să bea apă. Vor să le fie realizată dorința imediat. Mamele acasă le îndeplinesc orice dorință imediat, iar acest lucru nu este posibil la grădiniță”. De multe ori aceste crize sunt amplificate de lupta pentru putere: „Copiii trebuie să știe că educatorul este o autoritate”.

- În mediul familial, conform răspunsurilor oferite, procesarea emoțiilor are loc într-un mod mai funcțional și mai firesc. Dar mai mult mamele sunt preocupate de sănătatea emoțională a băieților. Tații, în mare parte, au o părere contradictorie, considerând că băbații trebuie să fie reținuți pentru a putea reacționa ferm în situații de intensitate mare.
- În grădiniță plânsul este abordat în calitate de comportament problemă, copiii sunt uneori pedepsiți, izolați, luați în derândere sau ignorați. Argumentul de bază e că un cadru didactic la un număr mare de copii nu reușește să fie lângă fiecare copil în asemenea situații, prin urmare exprimarea și trăirea autentică a emoțiilor nu este încurajată.

#### **4. DISCIPLINĂ: PARENTING POZITIV. PEDEAPSĂ VERSUS CONSECINȚE. REGULI ȘI GRANITE**

Pentru acest subiect echipa de cercetare și-a propus să studieze următoarele:

- Cine și cum stabilește regulile (mama sau tata)?
- Ce se întâmplă acasă și la grădiniță dacă regulile nu sunt respectate? Există careva diferențe între băieți și fete?
- Care sunt provocările și strategiile de disciplinare pozitivă?
- Care sunt percepțiile părinților și educatorilor cu referire la aplicarea pedepselor?

## 4.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

a) La întrebarea „**Cine și cum stabilește regulile? Numiți câteva dintre ele. Cum ne asigurăm că băieții le respectă?**”, mamele, tații și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<p>✓ Mama stabilește regulile cum trebuie să fie educat băiatul. Tații au o viziune referitor la faptul cum trebuie să fie băiatul, dar de multe ori nu contribuie la procesul de educație, sau o fac foarte rar, uneori doar în cazuri de criză sau/și într-un mod disfuncțional (strigă, aplică „palma”).</p> <p>✓ Regulile stabilite la noi acasă sunt: cât timp are voie să privească TV sau să stea în telefon, aranjarea hainelor și jucăriilor, disciplina la masă, cumpăraturile jucăriilor sau recompensele financiare (când oferim bani, pentru ce oferim bani), să strângă jucăriile după ce s-a jucat, să respecte igiena (a spăla mâinile).</p> <p>✓ Dacă nu respectă regulile, atunci „tăiem din plăceri”: dulciuri, TV, telefon. Uneori aștept să facă sarcina care trebuie realizată. Uneori fac eu în locul lui, de exemplu, când este prea obosit.</p>	<p>✓ Regulile acasă le stabilim împreună cu soția. Dar, de obicei, eu sunt cel care insist ca ele să fie respectate, soția uneori cedează, de exemplu, la regula de a mânca strict la masă, la bucătărie.</p> <p>✓ Una din reguli este să-și spele mâinile după ce vine de afară, interzic cuvintele urâte, îi zic că mă face de rușine.</p> <p>✓ Acum îmi dau seama că pe băieți îi pedepsim un pic mai dur, de exemplu, să stea pe scaun jumătate de oră sau chiar la colț. Pe fete parcă avem tendința să le pedepsim mai blând.</p> <p>✓ La noi în familie soția are mai multă inițiativă în identificarea diverselor reguli, dar tot ea încalcă propriile reguli, este mai permisivă cu nerespectarea lor.</p>	<p>✓ Regulile grupei sunt: să ne respectăm, să vorbim pe rând, să strângem jucăriile după ce ne-am jucat. La 5-7 ani copiii deja respectă mai ușor regulile.</p> <p>✓ Îi învățăm să-și ceară scuze de la cel față de care a greșit.</p>

<p>✓ Când regula este respectată, îl laud, îi dau recompense verbale sau are acces la una din plăcerile lui, de exemplu, la un joc la calculator.</p> <p>✓ Băieții au nevoie de încurajare, stimulare. La această vârstă, băieții așteaptă aceste recompense. Sunt bucuroși când primesc stichere sau primesc confirmări că ceea ce fac este bine.</p> <p>✓ Tata are toleranță mai scăzută la mofturi, tantrum, neascultare. Este mai sever, uneori o privire e suficientă ca băiatul să înțeleagă.</p>	<p>✓ Anumite reguli le stabilește mama, anumite regulile le stabilește tata.</p>	
---	--	--

**b)** La solicitarea răspunsului la întrebarea **„Care sunt strategiile de disciplinare a băieților?”**, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<p>✓ Eu consider că negociez mai mult, am mai multă răbdare să aștept până se liniștește. Soțul vrea rezultat imediat.</p> <p>✓ Băieții pot boicota, fug în altă cameră, este foarte greu sa-l întorci în activitate.</p> <p>✓ De obicei îi las să se liniștească, după care revin cu solicitarea de a realiza o sarcină.</p>	<p>✓ Vocea fermă ajută să înțeleagă mai repede unde a greșit sau ce are de făcut. La fel și privirea fermă. Mama are vocea mai moale, din care cauză uneori nu este luată în serios.</p>	<p>✓ Le zic că îi trimit acasă (o chem pe mama să vină sa-i ia dacă nu respectă regulile sau dacă fac gălăgie).</p> <p>✓ Aplicăm „scaunul de meditație”, să stea pe scaun 5-10 minute să reflecteze.</p> <p>✓ Efortul pentru a disciplina băieții e mai mare deoarece opoziția și încăpățânarea băieților este mai mare în comparație cu fetele. Băieții mai des ne testează limitele.</p>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Dacă suntem în loc public, mă impun mai ferm, îi zic că trebuie să respecte o anumită regulă (de exemplu, să nu alerge).</li> <li>✓ Tata este mai ferm, dacă tata stabilește o regulă, ea de obicei se respectă.</li> <li>✓ La noi tata poate sa-i dea și o palmă la fund și asta îl face mai ascultător. Eu trebuie să repet de 3-4 ori ca să fiu auzită.</li> <li>✓ Tații sunt autoritari în prezența mamelor, dar când rămân singuri cu copiii, fără mame, se pierd în unele momente, au nevoie de noi pentru a ieși din careva situații sau crize emoționale ale copiilor, sună permanent la telefon.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Îi amintesc despre consecințe, insist ferm să realizeze sarcina sau să nu mai facă un anumit lucru.</li> <li>✓ Când e vorba de a disciplina fata, eu, ca și tată, mă voi ca „vata”, cu băiatul sunt mai ferm.</li> <li>✓ Ridic vocea.</li> <li>✓ Îi limitez de la ceva: jucării, dulciuri, ieșit cu trotineta.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Stabilim clar regulile sau le reamintim.</li> <li>✓ Dacă încalcă o regulă în grup și e grav, toți se așază pe scaun (dacă vin părinții seara să-i ia și copiii stau pe scaun, înseamnă că au încălcat serios o regulă).</li> <li>✓ Acei copii care au reguli acasă, le respectă și la grădiniță.</li> <li>✓ Uneori le spunem „mai mult nu o sa te iubesc” și această frază lucrează.</li> <li>✓ Când facem observație fetelor, am sesizat că o facem mai blând, cu o altă tonalitate a vocii. Pentru băieți aplicăm vocea mai fermă.</li> </ul>
---	--	--

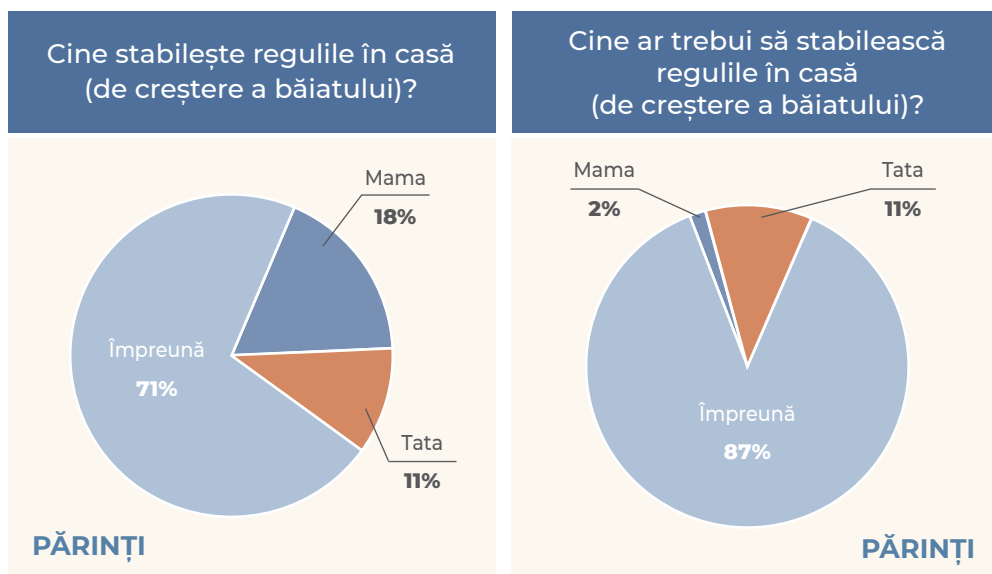
**c) Părinții au menționat unele **diferențe în modul de a disciplina băieții și fetele:****

- ✓ Băieții sunt mai încăpățânați, pe când cu fetele este mai ușor de negociat.
- ✓ Fetele mai ușor își argumentează poziția atunci când vor o jucărie sau un anumit lucru, băieții, în schimb, plâng mai ușor pentru a obține acel lucru.
- ✓ Este mai dificil de a convinge băieții să respecte anumite reguli, fetele sunt mai „înțeleghătoare”, mai „indulgente”.
- ✓ Băieții primesc pedepse mai dure și de durată mai lungă decât fetele (în special, de la tați).

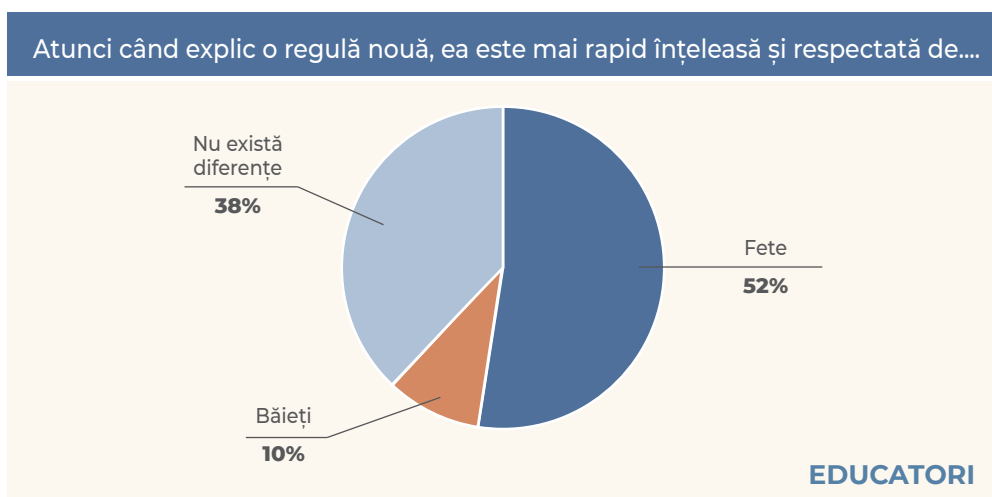


## 4.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

- a) La solicitarea răspunsului la întrebarea **„Cine stabilește regulile în casă și cine ar trebui să le stabilească?”**, părinții au oferit următoarele răspunsuri:



- b) În enunțul **„Atunci când explic o regulă nouă în grupă, aceasta este mai rapid înțeleasă și respectată de...”**, completarea cadrelor didactice este distribuită în modul următor:



## CONCLUZII:

- În familie, de multe ori mama este cea care stabilește regulile, în același timp, este mai tolerantă cu nerespectarea acestor reguli, fapt ce generează diverse confuzii pentru băieți și îi învață că regulile pot fi încălcate (sau respectate selectiv). Copiii care învață că regula poate fi încălcată și nu există nici o consecință, vor avea probleme cu respectarea regulilor în alte medii.
- Deși tații sunt mai fermi și mai consecutivi în menținerea respectării regulilor, au o toleranță mai mică la tantrum și crize emoționale ale băieților, din acest motiv sunt mai predispuși să aplice pedepse mai dure, uneori chiar și strigăte sau lovituri. Tații sunt predispuși să aibă o abordare mai dură în procesul de stabilire a limitelor cu băieții decât cu fetele.
- În familie mama și tata au păreri opuse despre instituirea unei anumite reguli, de exemplu, mama este împotriva procurării telefonului pentru copil, iar tata sfidează această regulă. Copilul învață să manipuleze pentru a obține de fiecare dată un lucru dorit.
- Nici părinții, nici cadrele didactice nu au menționat noțiunea de „disciplinare pozitivă”.
- La grădiniță sunt aplicate pedepse destul de dure (pot fi calificate și ca abuzive) pentru situații de nerespectare a regulilor (de exemplu, scaunul de meditație, amenințări că va fi îndepărtat de la activități, amenințări „eu nu o să te iubesc” etc.). Uneori, copiii sunt penalizați după principiul „este pedepsită toată grupa dacă un copil greșește”.
- Dacă o regulă funcționează pentru un anumit copil în mediul instituției de educație timpurie, de multe ori strategia de aplicare nu este transmisă și părinților. Aceștia sunt percepuți ca o tabără adversă, fiind blamați pentru faptul că nu-și educă bine copiii. Conflictelor tacite nu sunt soluționate.

## 5. DEZVOLTAREA SEXUALĂ: SITUAȚII ȘI ÎNTREBĂRI INCOMODE

Intenția echipei de cercetare a fost de a studia următoarele aspecte ale subiectului:

- Care sunt percepțiile părinților și educatorilor cu referire la schimbările comportamentale, fizice sau emoționale legate de sexualitate la băieți?
- Care sunt provocările întâlnite cu referire la sexualitate?
- Cum sunt gestionate situațiile percepute jenante sau întrebările incomode?

### 5.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

a) La întrebarea „**Care sunt schimbările comportamentale, fizice sau emoționale legate de sexualitate la băieți?**”, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ <i>L-am observat că stătea cu mâna la chiloți. Reacionam în felul următor: la început îi dădeam peste mâini, acum îl monitorizez.</i></li> <li>✓ <i>Când văd filme cu săruturi, fac grimase.</i></li> <li>✓ <i>Am observat că dacă băieții arată penisul, cei din jur râd, iar dacă se întâmplă ca o fetiță să arate organul genital, cei din jur au reacții puternice cu tendința de a rușina fata.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ <i>Nu am observat.</i></li> <li>✓ <i>Se rușinează de mama (în comparație cu fetele, rușinea apare mai târziu).</i></li> <li>✓ <i>Observă și verbalizează despre trăsăturile frumoase ale fetelor (anumite părți ale corpului).</i></li> <li>✓ <i>Vără mâna în chiloți, are erecție.</i></li> <li>✓ <i>Se rușinează și se ascunde de persoane străine.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ <i>Băieții uneori își ating organul genital, în special în timpul somnului sau când stau pe scaun, la activitate.</i></li> <li>✓ <i>Un caz recent: în dormitor am văzut că un băiețel se juca cu penisul. Nu am știut cum să reacționez. Am întrebat de mama cum să procedez, ea a zis că și acasă face la fel.</i></li> <li>✓ <i>Dacă îi prind cu mâna în chiloți, le spun că așa nu se poate.</i></li> </ul>

<p>✓ Se joacă cu organele sexuale, apare rușinea, apare interesul față de sexul opus, apare rușinea față de mama, se uită lung la fetele dezgolite din videoclipuri, apare erecția, face baie singur.</p> <p>✓ Se joacă cu penisul, are interes față de fete, se spală mai bine decât înainte, îmbrățișează fetele, are grijă de fete, observă bijuteriile, rochiile fetelor. O pune pe mama să poarte rochii, împietrește la publicitatea cu fete dezgolite.</p>		<p>✓ Băieții au erecție deja, unii știu strategia de a merge la baie pentru a urina.</p> <p>✓ Limbajul folosit nu este cel anatomic, se utilizează cuvintele tradiționale, „cuc”, „păsărică”. Parcă nu ni se dă limba să le numim „penis” și „vulvă”. Nu avem activitate de educație sexuală. La tema „Corpul meu” vorbim despre alte părți ale corpului, despre organe sexuale nu vorbim. La Chișinău urmează să fie pilotat un curs de educație sexuală pentru cadrele didactice.</p> <p>✓ Băieții sunt curioși să intre în baie la fete. Fetele se intimidează mai tare decât băieții. De exemplu, nici o fată nu o să iasă din baie cu lenjeria jos, dar băieții – da.</p>
---	--	--

**b) La întrebările „Dacă are întrebări cu referire la sexualitate, la cine le adresează? Care sunt aceste întrebări?”, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:**

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<p>✓ De obicei, vine la părintele de alături, dar părintele de alături, cel mai des, e mama.</p>	<p>✓ De obicei, vine la părintele de alături, dar părintele de alături, cel mai des, e mama.</p> <p>✓ Care vede primul, acela descoperă problema.</p> <p>✓ Dacă observăm ceva, atunci reacționăm, confidențial, privat, fără a înjosi copilul.</p>	<p>✓ Nu pun întrebări incomode, dar povestesc anumite experiențe despre apariția bebelușilor, gen „tata se roagă la Doamne-Doamne să ne aducă un bebeluș”.</p>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Cu fetița am fost nevoită să abordez subiectul despre faptul cum apar copiii, când ea accidental a văzut un material video despre naștere (pentru adulți) și a fost șocată. Nu am dat atunci multe explicații pentru că am înțeles că încă nu este pregătită.</li> <li>✓ De ce cumpăr absorbante?</li> <li>✓ Cum au ajuns bebelușii în burtă?</li> <li>✓ De ce cucul se uită în pod? De ce la tata e așa de mare, dar la mine e mic?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Consider că cel mai potrivit ar fi să discutăm despre ce e bine și ce nu e bine, de exemplu nu arăți penisul la alți copii.</li> <li>✓ Nu abordăm problema de sexualitate dacă nu e cazul. Nu suntem de acord cu educația care se face „în Europa”, de educație sexuală.</li> <li>✓ Soția explică mai repede și mai ușor.</li> <li>✓ La 7 ani nu are sens de a aduce subiecte de sexualitate, nu știu cum aş putea avea această discuție.</li> <li>✓ O adresează părintelui care este mai aproape.</li> <li>✓ Despre toate discută mama, analizează fetele împreună cu tata, și despre băieții mai mari tot cu mama discută.</li> <li>✓ Întreabă pe cine e alături. Întreabă mai mult pe mama.</li> <li>✓ După o ceartă cu soția, a întrebat-o: „Mami, tu cu tati nu te mai iubești?”</li> <li>✓ De ce la mine e așa, dar la fete e altfel?</li> <li>✓ Tata, de ce nu mă ei cu tine la baie?</li> <li>✓ Nu avem discuții despre faptul de unde se iau copiii. Ei știu că se iau din burtă și cam atât, nu dezvoltăm prea mult subiectul.</li> <li>✓ Copiii ies din vagin?</li> <li>✓ Tati, ce ai în chiloței?</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Nu prea adresează multe întrebări, dar se miră când văd accidental organele sexuale ale copiilor care le expun. Întreabă: „De ce faci ei așa?”</li> </ul>
--	---	--

c) La întrebarea „**Ați observat careva comportamente problematice legate de dezvoltarea sexuală a băiatului/băieților?**”, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de mame	Răspunsuri oferite de tați	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ La grădiniță, înainte de somn, copilul s-a dezbrăcat accidental de pantaloni și de chiloți. Posibil situația nu a fost gestionată bine de educatoare, a râs, a făcut glume, iar asta l-a încurajat să-și demonstreze penisul mai mult față de copii. Seara am fost abordată de educatoare ca să fac ceva cu acest comportament.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ A sărutat-o pe buze pe soție, am rămas șocat.</li> <li>✓ Dă câte o palmă la fund altor copii.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Un băiețel s-a dezbrăcat față de fetițe, nu am știut cum să reacționăm.</li> <li>✓ Am văzut băieții care masturbau în dormitor, în timpul pentru somn. În grupe unii copii se joacă cu organele sexuale sub plapumă.</li> <li>✓ Cum reacționăm? Nu le permitem să se joace cu penisul, le spunem să pună mâinile pe plapumă. Vorbim cu părinții.</li> </ul>

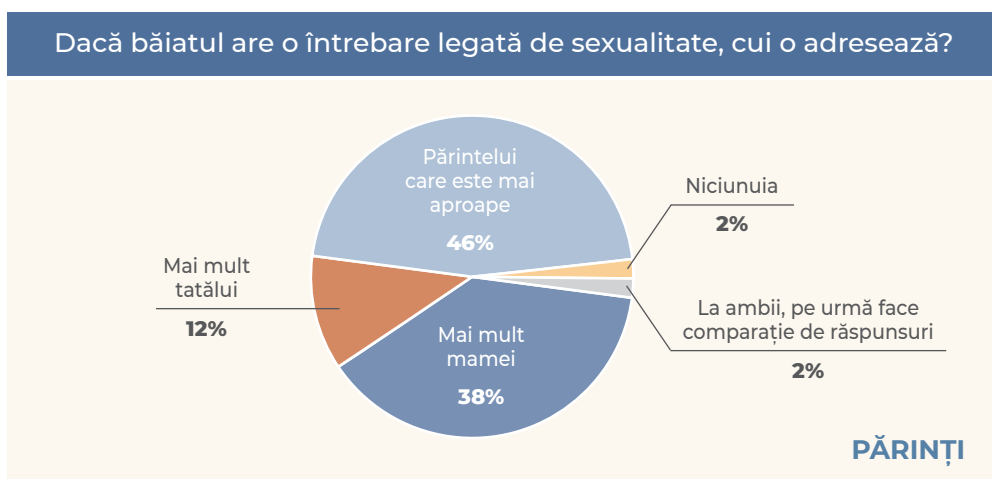
d) Cadrele didactice au oferit următoarele răspunsuri la întrebarea „**Care sunt schimbările comportamentale, fizice sau emoționale legate de sexualitate la fete, deosebite de cele ale băieților pe care le-ați observat în perioada 5-7 ani?**”

- ✓ Se rușinează de băieți.
- ✓ Atenție mai mare la aspectul fizic, se fardează, își aranjează părul, înțeleg care haine le avantajează, se îmbracă mai cochet, se îndrăgostesc.
- ✓ Rușinea, interesul.
- ✓ Sunt mai mature și mai grijulii.

## 5.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

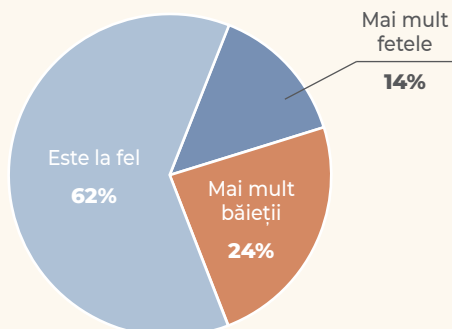
În rezultatul prelucrării chestionarelor au fost obținute următoarele date:

- a) La întrebarea „**Dacă băiatul dumneavoastră are o întrebare legată de sexualitate (de ex.: întrebări de unde apar copiii, explorează zona genitală a lor și a altor copii, simte rușinea de a fi dezgolit, jocuri de-a mama și tata), cui o adresează?**”, răspunsurile părinților sunt distribuite în felul următor:



- b) Cadrele didactice au oferit următoarele răspunsuri la întrebarea „**Cine are un interes sporit pentru dezvoltarea sexuală (de ex.: întrebări de unde apar copiii, explorează zona genitală a lor și a altor copii, simte rușinea de a fi dezgolit, jocuri de-a mama și tata)?**”

## Cine are mai mult interes pentru anumite aspecte ale sexualității: băieții sau fetele?



EDUCATORI

### CONCLUZII:

- Părinții de multe ori reacționează brusc în situațiile când depistează că băieții își ating organele sexuale: îi pedepsesc, îi lovesc, le spun că acest lucru este unul rușinos. Nu cunosc strategiile de a reacționa corect în asemenea situații.
- Mamele sunt mai deschise și abordează cu mai multă ușurință subiectele ce țin de sexualitate și unele schimbări cu referire la dezvoltarea sexuală a băieților. Și mamele, și tații au menționat că băieții se simt mai în siguranță să le adreseze mamei întrebări „incomode”. În cadrul discuțiilor, unii tați au manifestat reticență în abordarea unor subiecte cu copiii la vârsta de 5-7 ani.
- Unele comportamente de stimulare a organului sexual sau de expunere a acestuia în public au fost descrise și de cadrele didactice, care la fel nu sunt foarte pregătite de a reacționa corect în asemenea situații. Aceștia au descris strategii de a certa băieții, de a râde de unele situații, de a amenința că-i spune mamei sau tatălui.
- Organele sexuale nu sunt numite corect anatomic, se utilizează expresiile „cuc”, „păsărică”. Cadrele didactice încă nu au fost instruite cum să realizeze activități cu copiii la subiectele cu referire la sex.



## 6. TIMPUL PETRECUT CU PĂRINȚII: VALOAREA MAMEI ȘI VALOAREA TATĂLUI

Pentru acest subiect echipa de cercetare și-a propus să studieze următoarele:

- Care sunt percepțiile părinților (mamelor și taților) cu referire la aportul și implicarea în creșterea băieților (ce tip de activități ar fi mai potrivite? Cât timp este necesar de alocat timpului petrecut împreună? etc.)
- Cum se construiește încrederea copilului în adult?
- Care este rolul taților în educația copiilor și dacă sunt careva diferențe în familiile unde tații sunt prezenți foarte puțin timp (sau deloc)?
- Cu cine dintre adulți copilul petrece cel mai mult timp?
- Părinții își planifică timp pentru sine ca și cuplu?

### 6.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

a) La întrebarea „**Cum ar trebui să se implice mai mult tata și mama în creșterea băieților?**”, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

Răspunsuri oferite de părinți	Răspunsuri oferite de educatori
<p><b>Cum ar trebuie să se implice mama în creșterea băieților?</b></p> <p>✓ Mamele trebuie să-i implice în treburile gospodărești, să taie o salată, să-i implice și la făcut prăjituri, și la făcut ordine.</p> <p>✓ Mama trebuie să le explice cum să se poarte cu femeile, despre emoții și relații. Mama trebuie să se ocupe de activitățile intelectuale ale băieților.</p>	<p>✓ Tații ar trebuie să petreacă mai multe discuții cu copiii, să fie mai mult timp prezent în viața copiilor, petrecând timp împreună.</p> <p>✓ Consider că mama și tata trebuie să aibă aceleași reguli, pentru a nu destabiliza copiii.</p> <p>✓ Copiii au nevoie nu atât de jucării, distracții scumpe, cât de discuții simple cu tata.</p>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Mama trebuie să îi arate cum să aibă grijă de el, cum să spele hainele, cum să se poarte frumos, să aibă grijă de igienă.</li> <li>✓ Mama îi învață pe băieți ce înseamnă curățenia.</li> <li>✓ Mama oferă mai multă dragoste, afecțiune.</li> </ul> <p><b>Cum ar trebuie să se implice tata în creșterea băieților?</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Tata trebuie să discute cu ei ca între bărbați, să le arate lucruri care țin de bărbați, cum se lucrează cu instrumentele.</li> <li>✓ Tata trebuie să îl învețe să fie bărbat, să respecte, să vorbească mai tare, să își spună punctul de vedere.</li> <li>✓ De a merge la sport, la pescuit.</li> <li>✓ Tata trebuie să îi arate cum să gestioneze gospodăria, banii.</li> <li>✓ Tata trebuie să discute cu ei ca bărbații, să îi arate lucruri care țin de bărbați (repararea mașinii la atelier, de exemplu).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Să ofere un exemplu pozitiv pentru copil.</li> <li>✓ Copilul e fericit când tata o iubește pe mama.</li> <li>✓ Ambii părinți să ofere siguranță pentru copilul său, să încurajeze dezvoltarea acestuia.</li> </ul>
---	---

**b)** La întrebarea „**Cine în casă petrece mai mult timp cu băieții?**”, părinții au oferit următoarele răspunsuri:

- ✓ Mama petrece cel mai mult timp cu copiii. Și cu tata se întâmplă să se joace, dar rar, mai mult în week-end.
- ✓ Soția petrece mai mult timp. Eu ca și tată încerc să recuperez.
- ✓ Suntem toți împreună. Nu avem timp separat.
- ✓ Sunt activități pe care băieții le fac cu mama și alte activități pe care le fac cu tata.

**c)** La solicitarea **de a numi trei activități pe care părinții le realizează împreună cu băieții**, părinții au menționat următoarele:

- ✓ Teme pentru acasă, constructor, tractor.
- ✓ Curățenie, mâncare, plimbări.
- ✓ Jucăm domino.
- ✓ Comunicăm, ne jucăm.
- ✓ Puzzle, jucăm fotbal, facem clătite.
- ✓ Activități fizice (fotbal, plimbări, activități sportive).
- ✓ Copturi, lipim/decupăm, drumeții în pădure.
- ✓ Puzzle, Lego, povești.
- ✓ Plimbări cu bicicletele, ieșiri în pădure.
- ✓ Citire, lecții, puzzle, desen, grădinărit.
- ✓ Citirea poveștilor, activități cognitive, desen.
- ✓ Ceva simplu în gospodărie.
- ✓ Construim. Jocuri matematice. Reparăm sau meșteșugărim ceva.
- ✓ Lectură, sport, activități materiale.
- ✓ Plimbare prin mahala.
- ✓ Pescuit.
- ✓ Joc cu mașinile, activități la bucătărie, desenăm, vorbim.
- ✓ Spală vesela, construim, citim cărți.
- ✓ La piață, la închis păsările.
- ✓ Diverse activități casnice, mergem împreună la plimbări, privim TV cu toată familia.

### **Activități realizate cu tata:**

- ✓ Cu băiatul: leșim afară, alergăm, ne uităm la TV, jocuri de masă, servim ciocolată fierbinte. Cu fata: trotinetă, la TV, îmbrățișări, jocuri.
- ✓ Cu băieții fac activități sportive, le arăt cum se lucrează, cum se repară.
- ✓ Tații stau mai mult în telefon, în special, seara, după serviciu. În week-end oferă ceva timp copiilor.

d) La solicitarea **de a numi trei activități pe care părinții le realizează împreună cu fetele**, părinții au menționat următoarele:

- ✓ Călătorim, gătim.
- ✓ Colorăm, jocuri de masă, plimbare.
- ✓ Plimbări, ne jucăm, desenăm, colorăm.
- ✓ Strângem jucăriile.
- ✓ Discuții ca între prietene, plimbări de seară, lecții.
- ✓ Desenăm, ne plimbăm, activități la terenul de joacă.
- ✓ Jucăm jocuri distractive, facem lucrări, ne distrăm.
- ✓ Machiaj, desene, mâncare, privim TV.
- ✓ Ieșim la plimbare, colorăm, învățăm poezii, cântece.
- ✓ Ne jucăm, învățăm, explorăm.
- ✓ Colorăm, invităm cifrele, literele.
- ✓ Desenăm împreună, facem lucruri mici, privim desene animate, ne jucăm.
- ✓ Lucru în gospodărie, îngrijirea serei, curățenie, organizarea sărbătorilor în familie.

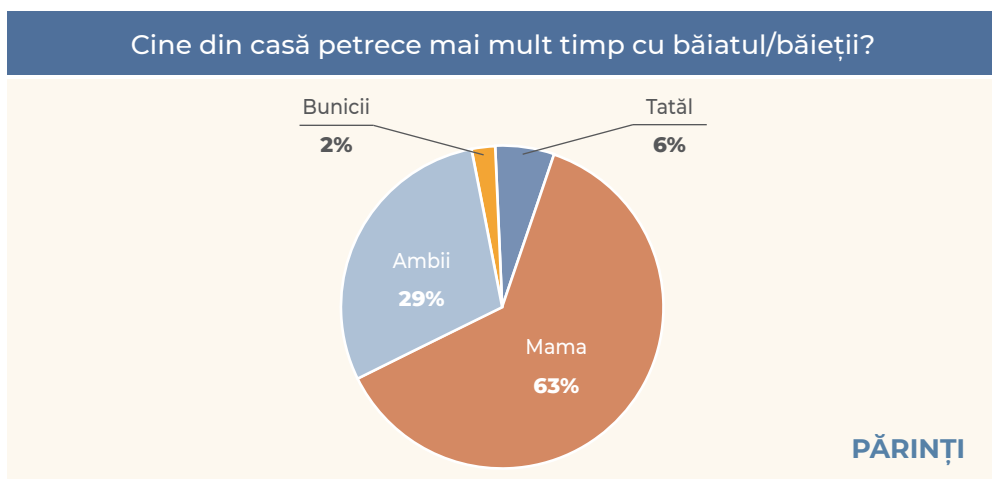
e) La întrebarea **„Ați observat diferențe de comportament/abilități la băieții ai căror tați vin mai des la grădiniță?”**, cadrele didactice au răspuns:

- ✓ Unii băieți sunt foarte fericiți sau bucuroși când vine tata, uneori unii copii se întristează când vine tata.
- ✓ 70% din părinți care vin la grădiniță sunt mamele, dar vedem în ultimul timp tați mult mai implicați.
- ✓ Când participă și tații, și mamele la procesul educațional, copiii se simt mai în siguranță, se adaptează mai ușor în diverse medii.

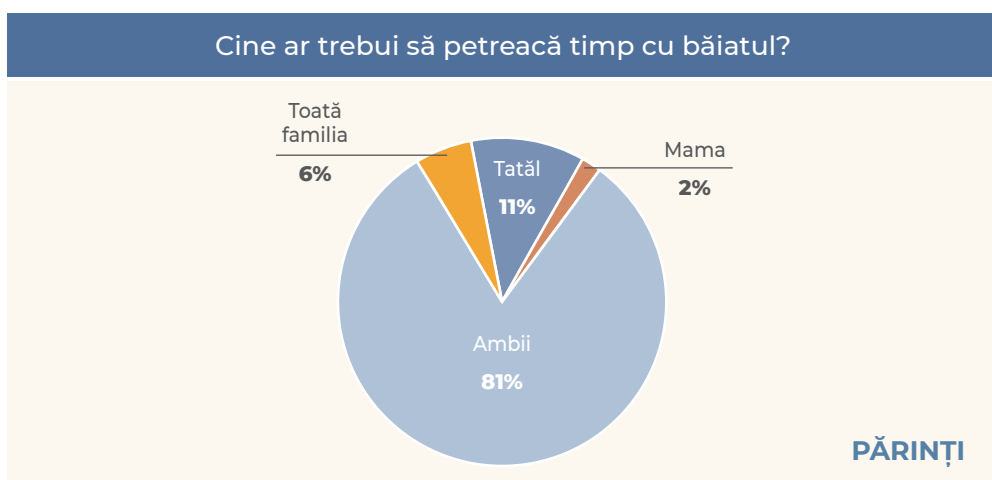
## 6.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

În rezultatul prelucrării chestionarelor au fost obținute următoarele date:

- a) La întrebarea **„Cine din casă petrece mai mult timp cu băieții/băiatul?”**, răspunsurile părinților sunt repartizate în următorul mod:

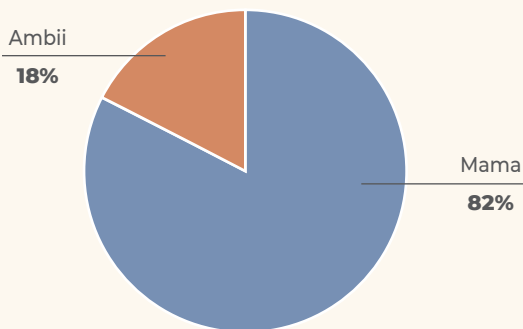


- b) La întrebarea **„Cine din casă ar trebui să petreacă mai mult timp cu băieții/băiatul?”**, răspunsurile părinților sunt repartizate în modul următor:



- c) Cadrele didactice au oferit următoarele răspunsuri la întrebarea **„Cine se implică, de regulă, mai mult în viața copilului la grădiniță?”**

Cine se implică mai mult în viața copilului La grădiniță?



EDUCATORI

### CONCLUZII:

- Se atestă o criză a tatălui. Băieții cresc cu tați mai puțin implicați, fie că tatăl este prezent în familie, fie că lipsește. Predomină numărul mare de răspunsuri în care de procesul educațional în familie se ocupă mama. Uneori mamele, pe fonul lipsei taților, tind să manifeste comportamente și atitudini de extreme – de la hipertutelare (a face lucrurile în locul copiilor, a îndeplini toate capriciile, a nu stabili limite și reguli) la severitate și autoritate extremă (a pedepsi copilul, a-l certa încontinuu, a ignora nevoile de dezvoltare).
- „Tații de weec-end” au menționat că, în mare parte, doar la final de săptămână sunt disponibili pentru a petrece timp cu băieții, deși au descris o listă amplă de posibile activități pentru a petrece timpul împreună cu băiatul său.
- Majoritatea activităților sunt axate pe autonomie, gospodărire și foarte puține din ele sunt cu accent pe comunicare, relaționare, distracție, construirea unei relații de încredere.

## 7. IMAGINEA ȘI PERCEPȚIA MASCULINITĂȚII SĂNĂTOASE

**La acest subiect au fost vizate următoarele aspecte:**

- Care sunt percepțiile părinților și educatorilor asupra imaginii și calităților unui bărbat responsabil?
- Cum pot fi educate aceste calități la băieții de 5-7 ani de astăzi?
- De unde au fost învățate modelele de bărbat responsabil sau femeie responsabilă în copilărie?

### 7.1. ANALIZA CALITATIVĂ A RĂSPUNSURILOR (focus grup)

a) La întrebarea „**Care sunt calitățile unui bărbat sănătos, curios și responsabil?**”, au fost oferite următoarele răspunsuri din partea părinților și educatorilor:

Răspunsuri oferite de părinți	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Calculat.</li><li>✓ Liniștit.</li><li>✓ Răbdător.</li><li>✓ Să poartă răspundere pentru acțiunile sale.</li><li>✓ Să fie gospodar.</li><li>✓ Să fie harnic.</li><li>✓ Să fie de încredere.</li><li>✓ Să aibă idee ce vrea să facă și să posede abilități.</li><li>✓ Să arate copilului cum se fac banii (ca acel copil să nu crească cu ideea că banii vin ușor).</li><li>✓ Apt de a aduce bani în casă, de a-și susține copiii.</li><li>✓ Să fie stâlp în casă.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Să se implice în tot, în educare, în lucruri casnice, să împartă responsabilitățile.</li><li>✓ Să fie mai grijulii, mai înțelegători, mai calzi.</li><li>✓ Să petreacă timp cu copiii, să se plimbe împreună, să gătească împreună.</li><li>✓ De când femeile au mers peste hotare, au văzut alt model de implicare al bărbatului, diferit de cel tradițional.</li><li>✓ Să fie prezent la fiecare etapă în dezvoltarea copilului.</li></ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Să răspundă pentru cuvintele care le spune și pentru faptele care le face.</li> <li>✓ Să nu aibă vicii, să aibă grijă de familie, să își respecte cuvântul, să respecte soția, să nu ridice mâna, să nu admită violența fizică, să se respecte pe sine și pe alții.</li> <li>✓ Iubitor, implicat, să stea cu copiii, responsabil, atent, dedicat timpului, gospodar, romantic.</li> <li>✓ Să-și respecte cuvântul, ambițios, să fie amabil, iubitor, să aibă părerea lui, să o iubească pe soție, să respecte femeile.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Să nu lase tor procesul educativ pe mama, să contribuie la realizarea responsabilităților: a spăla vesela, a face mâncare nu înseamnă să te umilești.</li> <li>✓ Să organizeze activități cu familia, să manifeste inițiative de a petrece timpul interesant și util și acasă, și în afara casei.</li> </ul>
--	---

**b)** La întrebarea **„De ce are nevoie un băiat pentru ca să crească sănătos, curios și responsabil?”**, părinții și educatorii au oferit următoarele răspunsuri:

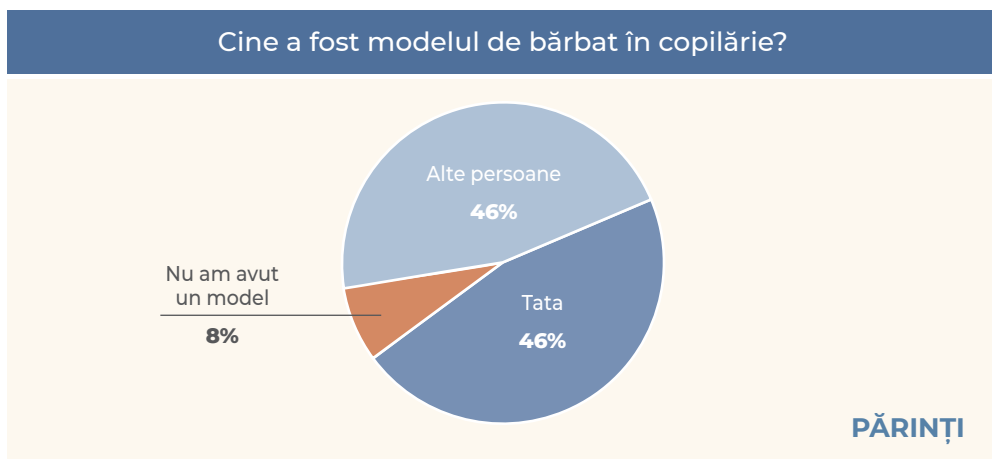
Răspunsuri oferite de părinți	Răspunsuri oferite de educatori
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Sa fim atenți la nevoile lor, să le acordăm timp, să facem activități împreună.</li> <li>✓ Să îl învețe ce și cum să facă, să fie alături de copii.</li> <li>✓ Și băieții, și fetele au nevoie de prezența tatălui în viața lor. Băieții au nevoie de sport.</li> <li>✓ Au nevoie de dragoste, de atenție, de un model, de șapte ani de acasă.</li> <li>✓ De căldură, de un model, să îl vadă pe tata, de o mamă fericită.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Mamele să le ofere mai multă independență în toate domeniile. Băieții să fie implicați și la udarea florilor, și la aranjarea mesei.</li> <li>✓ La 8 martie, să ofere o floare, să învețe să respecte fetele.</li> <li>✓ Și tata, și mama, în anumite momente, să fie alături de copil, să petreacă timp împreună.</li> <li>✓ Să ofere liniște în familie, siguranță.</li> </ul>



## 7.2. ANALIZA CANTITATIVĂ A CHESTIONARELOR

În rezultatul prelucrării chestionarului, au fost obținute următoarele date:

- a) La întrebarea **„Dacă ați avut un model de bărbat în copilărie, cine era acela?”**, părinții au oferit următoarele răspunsuri:



### CONCLUZII:

- Masculinitatea continuă să fie percepută ca o imagine anterioară de a fi un „stâlp”, războinic, un lider sau susținătorul familiei. Există în continuare presiune asupra abilității „de a face bani”, „de a asigura familia” etc., în același timp, există și necesitatea de a oferi mai mult timp familiei, copiilor, băieților.
- Doar în 46 % din cazuri tata a fost un model de bărbat în familie.
- Femeile (mamele) au oferit „un portret ideal” al bărbatului, construit din calificative, mai puțin din comportamente.

# CONCLUZIILE STUDIULUI

## 1. NEVOILE VÂRSTEI: SCHIMBĂRI, PARTICULARITĂȚI, ABILITĂȚI, TALENTE ALE BĂIEȚILOR

Există o criză a educației atât la nivel de instituții preșcolare, cât și la nivel de sistem familial, nu sunt cunoscute și luate în considerație nevoile specifice ale băieților (în special cele emoționale), astfel o parte din ei sunt în risc de excludere.

- Educatorii au oferit răspunsurile din perspectiva dinamicilor și interacțiunilor în grup, părinții au oferit mai mult perspectiva de a analiza nevoile și comportamentele băieților acasă.
- Atât grupul educatorilor, cât și grupul taților au menționat faptul că băieții sunt foarte energici (uneori energie dusă la extrem și greu de gestionat din partea adulților), fiind mai energici decât fetele, prezintă dificultăți în a se concentra și a rezista la o activitate. Aceste momente adesea se transformă în plictiseală, dorința de a scăpa de activități prin comportamente provocatoare: se mișcă pe scaun, pișcă alți colegi. La grădiniță, băieții de cele mai multe ori sunt înlăturați de la activități educaționale ca să nu încurce altor copii (e exemplu, să stea așezat o perioadă de timp pe „scaunul meditației”, care de multe ori este în vestiar sau holul de la intrare. Tații au tendința de a fi mai duri cu băieții când aceștia se manifestă diferit decât de a se juca „în liniște”.
- Circa jumătate din părinți și 59% din educatori au menționat că băieții manifestă mai des comportamente problematice (de tipul: negativism, plâns, încăpățănare, nerespectarea regulilor, agresivitate verbală și fizică), în același timp, au menționat o sensibilitate emoțională crescută. Respondenții nu au văzut legătura dintre cele două componente, și anume, exprimarea unei nevoi emoționale prin manifestarea unui comportament problematic (pentru că, din perspectiva copilului, este cea mai la îndemână modalitate).
- Agresivitatea fizică (lovește alți copii) este comportamentul cel mai dificil de gestionat, manifestat de băieți la grădiniță.

Educatorii cel mai frecvent aplică strategia „nu e bine să lovești”, sau de a „educa prin morală și exemple”, în situații când băieții manifestă astfel de comportamente. Probabilitatea ca aceste comportamente să se întâmple în timpul activităților de timp liber este foarte mare, deoarece copiii rămân cu supraveghere minimă, uneori se joacă mai mulți băieți în spații mai restrânse cu puține jucării.

- Și educatorii, și părinții au menționat faptul că băieții „nu se supun regulilor”, fiind una dintre provocările meseriei (și de părinte, și de educator). Echipa care a realizat cercetarea a ajuns la concluzia că și părinții, și educatorii dețin un lapsus imens la capitolul „cum punem limite”, cum să ajute, copiii să interiorizeze și să respecte regulile, fără a devine exagerat de autoritari (fără a institui frica și obedița).
- Pentru mai mult de 1/3 din părinți plânsul este unul dintre comportamentele care este mai dificil de gestionat. În același timp, acasă tocmai este mediul unde băiatul se poate ventila emoțional și în siguranță, fără a fi luat în derâdere, doar că nici aici nu i se permite acest lucru.
- Procesul educațional, de cele mai multe ori, nu este adaptat acestei nevoi (ADHD, TSA în creștere). Numărul mare de copii raportat la numărul de cadre didactice per copil este inechitabil în raport cu nevoile fiecărui copil. Astfel, din spusele educatorilor, circa 15 % din băieții cu vârsta între 5-7 (5 băieți din numărul de 35 de copii) nu au suportul necesar adaptat nevoilor de dezvoltare.

## **2. ACTIVISMUL FIZIC: TENDINȚE, JOC, SPAȚIU ȘI RUTINĂ**

- Circa 1/3 din alegerile copiilor pentru achiziționarea jucăriilor sunt influențate de TV, desene animate, publicitate, iar părinții au menționat că de cele mai dese ori nu privesc desene animate împreună cu copiii. Unele jucării achiziționate, de exemplu Huggy-Vaggy (personajul dintr-un joc de groază pentru copii) pot avea impact emoțional puternic asupra copiilor, însă părinții au menționat că și armele sunt periculoase.
- Vârsta de 5-7 ani este etapa de dezvoltare a abilităților de cooperare, negociere, care pot fi învățate prin joc, însă numărul de respondenți care au menționat aceste jocuri este foarte mic.

- În opinia educatorilor și părinților, mai mult de 1/3 din jocurile preferate de copii sunt cele de activitate în aer liber și cele de a construi (jocuri dezvoltative, de logică etc.). Există o tendință de a pune accent pe jocuri și activități cu caracter cognitiv în detrimentul celor distractive, care presupune interacțiune, veselie împreună cu adultul.
- Deși există o tendință de a procura jucării neutre sau de a încuraja aceleași jocuri pentru băieți și fete, în majoritatea cazurilor și jucăriile, și jocurile sunt divizate în jocuri/jucării „de băieți” și „de fete”. Uneori și educatorii încurajează unele stereotipuri, de exemplu „băieții să aducă cafeaua fetelor”, sau „fetele se joacă mai mult în jocuri de îngrijire și înfrumusețare”.
- Unii părinți au reticență în a procura băieților „jucării de fete”, de exemplu, veselă, păpuși, chiar dacă băieții manifestă interes pentru acest lucru (de exemplu, utilizează păpușile în jocuri de rol „dea grădinița”) sau imită îngrijirea fratelui/surioarei mai mici.
- Uneori cadrele didactice nu intervin în jocurile fetelor ce imită îngrijirea altcuiva, de exemplu „dea spitalul, familia, doctorul, grădinița etc.” atunci când fetele „alungă” băieții din procesul de joc doar din motivul că jocul e „pentru fete”.

### **3. DEZVOLTAREA EMOȚIONALĂ: EMPATIE, REZILIENȚĂ ȘI EXPRIMAREA EMOȚIILOR**

Analiza răspunsurilor părinților și educatorilor scot în evidență lacune mari în admiterea și manifestarea de către băieții de 5-7 ani a emoțiilor, în comparație cu fetele, care obțin permisiunea de a trăi emoțiile mult mai ușor.

- Băieții sunt mult mai sensibili emoțional (simt mai intens unele emoții, au nevoie mai mare de a exprima și a procesa emoțiile). În același timp, sunt blocați să le exprime la grădiniță și acasă. Educatorii, dar și unii părinți, au exprimat în unison că văd băieții ca „mămoși”, tații văzând un pericol în această sensibilitate. Băieților li se spune: „doar fetițele plâng”, „bărbații nu plâng, ei argumentează prin cuvinte”. La întrebarea „Care ar fi pericolul în această sensibilitate?” menționează că „vor fi dominați”, „nu vor putea lua decizii”. De asemenea, au fost menționate la această vârstă cri-

ze emoționale (tantrum-uri) greu de gestionat, în special atunci când se întâmplă în timpul activității. De cele mai dese ori se întâmplă atunci când unele nevoi nu sunt acoperite imediat: „Nu sunt învățați să aștepte, de exemplu, dacă vor să bea apă. Vor să le fie realizată dorința imediat. Mamele acasă le îndeplinesc orice dorință imediat, iar acest lucru nu este posibil la grădiniță”. De multe ori aceste crize sunt amplificate de lupta pentru putere: „Copiii trebuie să știe că educatorul este o autoritate”.

- În mediul familial, conform răspunsurilor oferite, procesarea emoțiilor are loc într-un mod mai funcțional și mai firesc. Dar mai mult mamele sunt preocupate de sănătatea emoțională a băieților. Tații, în mare parte, au o părere contradictorie, considerând că băieții trebuie să fie reținuți pentru a putea reacționa ferm în situații de intensitate mare.
- În grădiniță plânsul este abordat în calitate de comportament problemă, copiii sunt uneori pedepsiți, izolați, luați în derâdere sau ignorați. Argumentul de bază e că un cadru didactic la un număr mare de copii nu reușește să fie lângă fiecare copil în asemenea situații, prin urmare exprimarea și trăirea autentică a emoțiilor nu este încurajată.

#### **4. DISCIPLINĂ: PARENTING POZITIV. PEDEAPSĂ VERSUS CONSECINȚE. REGULI ȘI GRANIȚE**

- În familie, de multe ori mama este cea care stabilește regulile, în același timp, este mai tolerantă cu nerespectarea acestor reguli, fapt ce generează diverse confuzii pentru băieți, și îi învață că regulile pot fi încălcate (sau respectate selectiv). Copiii care învață că regula poate fi încălcată și nu există nici o consecință, vor avea probleme cu respectarea regulilor în alte medii.
- Deși tații sunt mai fermi și mai consecutivi în menținerea respectării regulilor, au o toleranță mai mică la tantrum și crize emoționale ale băieților, din acest motiv sunt mai predispuși să aplice pedepse mai dure, uneori chiar și strigăte sau lovituri. Tații sunt predispuși să aibă o abordare mai dură în procesul de stabilire a limitelor cu băieții decât cu fetele.

- În familie mama și tata au păreri opuse despre instituirea unei anumite reguli, de exemplu, mama este împotriva procurării telefonului pentru copil, iar tata sfidează această regulă. Copilul învață să manipuleze pentru a obține de fiecare dată un lucru dorit.
- Nici părinții, nici cadrele didactice nu au menționat noțiunea de „disciplinare pozitivă”.
- La grădiniță sunt aplicate pedepse destul de dure (pot fi calificate și ca abuzive) pentru situații de nerespectare a regulilor (de exemplu, scaunul de meditație, amenințări că va fi îndepărtat de la activități, amenințări „eu nu o să te iubesc” etc.). Uneori, copiii sunt penalizați după principiul „este pedepsită toată grupa dacă un copil greșește”.
- Dacă o regulă funcționează pentru un anumit copil în mediul instituției de educație timpurie, de multe ori strategia de aplicare nu este transmisă și părinților. Aceștia sunt percepuți ca o tabără adversă, fiind blamați pentru faptul că nu-și educă bine copiii. Conflictelor tacite nu sunt soluționate.

## **5. DEZVOLTARE SEXUALĂ: SITUAȚII ȘI ÎNTREBĂRI INCOMODE**

- Părinții de multe ori reacționează brusc în situațiile când depistează că băieții își ating organele sexuale: îi pedepsesc, îi lovesc, le spun că acest lucru este unul rușinos. Nu cunosc strategiile de a reacționa corect în asemenea situații.
- Mamele sunt mai deschise și abordează cu mai multă ușurință subiectele ce țin de sexualitate și unele schimbări cu referire la dezvoltarea sexuală a băieților. Și mamele, și tații au menționat că băieții se simt mai în siguranță să le adreseze mamei întrebări „incomode”. În cadrul discuțiilor, unii tați au manifestat reticență în abordarea unor subiecte cu copiii la vârsta de 5-7 ani.
- Unele comportamente de stimulare a organului sexual sau de expunere a acestuia în public au fost descrise și de cadrele didactice, care la fel nu sunt foarte pregătite de a reacționa corect în asemenea situații. Aceștia au descris strategii de a certa băieții, de a râde de unele situații, de a amenința că-i spune mamei sau tatălui.

- Organele sexuale nu sunt numite corect anatomic, se utilizează expresiile „cuc”, „păsărică”. Cadrele didactice încă nu au fost instruite cum să realizeze activități cu copiii la subiectele cu referire la sex.

## **6. TIMPUL PETRECUT CU PĂRINȚII: VALOAREA MAMEI ȘI VALOAREA TATĂLUI**

- Se atestă o criză a tatălui. Băieții cresc cu tați mai puțin implicați, fie că tatăl este prezent în familie, fie că lipsește. Predomină numărul mare de răspunsuri în care de procesul educațional în familie se ocupă mama. Uneori mamele, pe fonul lipsei taților, tind să manifeste comportamente și atitudini de extreme – de la hipertutelare (a face lucrurile în locul copiilor, a îndeplini toate capriciile, a nu stabili limite și reguli) la severitate și autoritate extremă (a pedepsi copilul, a-l certa încontinuu, a ignora nevoile de dezvoltare).
- „Tații de weec-end” au menționat că, în mare parte, doar la final de săptămână sunt disponibili pentru a petrece timp cu băieții, deși au descris o listă amplă de posibile activități pentru a petrece timpul împreună cu băiatul său.
- Majoritatea activităților sunt axate pe autonomie, gospodărire și foarte puține din ele sunt cu accent pe comunicare, relaționare, distracție, construirea unei relații de încredere.

## **7. IMAGINEA ȘI PERCEPȚIA MASCULINITĂȚII SĂNĂTOASE**

- Masculinitatea continuă să fie percepută ca o imagine anterioară de a fi un „stâlp”, războinic, un lider sau susținătorul familiei. Există în continuare presiune asupra abilității „de a face bani”, „de a asigura familia” etc., în același timp, există și necesitatea de a oferi mai mult timp familiei, copiilor, băieților.
- Doar în 50 % din cazuri tata a fost un model de bărbat în familie.
- Femeile (mamele) au oferit „un portret ideal” al bărbatului, construit din calitative, mai puțin din comportamente.

# SUBIECTE RECOMANDATE PENTRU INSTRUIRILE ULTERIOARE

## 1. NEVOILE VÂRSTEI: SCHIMBĂRI, PARTICULARITĂȚI, ABILITĂȚI, TALENTE ALE BĂIEȚILOR

- a) Nevoile specifice ale băieților la vârsta de 5-7 ani (emoționale, cognitive, sociale, fizice etc.) versus stereotipuri și clișee de gen.
- b) Energie în exces versus ADHD. Soluții, managementul comportamentului hiperdynamice.
- c) Strategii de implicare și motivare a băieților pentru a evita plictiseala.
- d) Nevoi speciale versus tulburări în dezvoltare. Simptome ale tulburărilor din spectrul autism, ADHD. Procesul de incluziune în sistemul educațional.

## 2. ACTIVISMUL FIZIC: TENDINȚE, JOC, SPAȚIU ȘI RUTINĂ

- a) TV, desene animate, publicitate, telefon – pericol sau necesitate?
- b) Personaje de groază din jocuri și desene animate – impact asupra dezvoltării emoționale a copiilor.
- c) Sunt armele jucării și jocurile cu ele periculoase pentru copii?
- d) Jocuri/jucării „de băieți”, „de fete” și jocuri neutre. Cum să alegem jocurile și jucăriile?
- e) Cum sunt perpetuate diverse stereotipuri prin intermediul jocurilor și care este impactul asupra construirii unor convingeri (limitative).

## 3. DEZVOLTAREA EMOȚIONALĂ: EMPATIE, REZILIENȚĂ ȘI EXPRIMAREA EMOȚIILOR

- a) Sănătatea mintală a băieților. Riscuri.
- b) Ce este reziliența emoțională versus autoreglarea emoțională? Cum putem dezvolta aceste abilități?



- c) Ce sunt și cum se procesează emoțiile? De ce unele emoții au caracter distructiv și cum le putem evita?
- d) Ce este tantrum-ul și cum poate fi gestionat?
- e) Bărbații plâng? Cât, cum, în ce situații?
- f) Cum gestionăm furia, supărarea dezamăgirea?
- g) Evităm sau nu învinovățirea (culpabilizarea).

#### **4. DISCIPLINĂ: PARENTING POZITIV. PEDEAPSĂ VERSUS CONSECINȚE. REGULI ȘI GRANIȚE**

- a) Cine, când, cum stabilește regulile în familie. Cum stabilim consecințele încălcării regulilor?
- b) Ce înseamnă granițe.
- c) Ce este un comportament problemă? Cum gestionăm comportamentele problemă?
- d) Cum ne ajută strategiile de disciplinare pozitivă?

#### **5. DEZVOLTARE SEXUALĂ: SITUAȚII ȘI ÎNTREBĂRI INCOMODE**

- a) Corpul și autocunoașterea lui: cum reacționăm în situațiile când sesizăm că băieții își ating organele sexuale. Cum numim organele sexuale?
- b) Atingeri permise versus atingeri nepermise. Cum ne protejăm copiii de pericolul abuzului sexual.
- c) Cum discutăm cu copiii despre modul cum apar copiii? Cum facem față întrebărilor incomode?

#### **6. TIMPUL PETRECUT CU PĂRINȚII: VALOAREA MAMEI ȘI VALOAREA TATĂLUI**

- a) Impactul prezenței/lipsei tatălui din viața băiatului asupra dezvoltării emoționale.
- b) Cum pot fi organizate activitățile tată-băiat, mamă-băiați? Ce înseamnă a petrece timp calitativ împreună?

- c) Hipertutelare versus neglijare a nevoilor de dezvoltare. Stiluri de educație.
- d) Prevenirea epuizării emoționale în rol de părinte.
- e) Comunicarea eficientă cu băiatul.
- f) Care sunt abilitățile de autonomie personală adecvate vârstei și cum pot fi dezvoltate?

## **7. IMAGINEA ȘI PERCEPȚIA MASCULINITĂȚII SĂNĂTOASE**

- a) Care sunt factorii care ne influențează percepția despre masculinitate? Imaginea tatălui din copilărie. Ce a rămas a fi actual și ce nu mai este actual?
- b) Credințele periculoase despre felul cum „trebuie” să fie un bărbat și impactul asupra relației.
- c) Violența în familie: semne, tipuri, strategii de prevenire, intervenții.
- d) Cum construim și menținem convingeri sănătoase despre masculinitate sănătoasă?

# GHID DE INTERVIEWARE A EDUCATORILOR

pentru identificarea nevoilor băieților și reflectarea acestora în recomandări pentru realizarea programului de educație parentală pentru prevenirea violenței și sensibile la nevoile băieților

## 1. Nevoile vârstei: Schimbări, particularități, abilități, talente

- a) *Care sunt schimbările de comportament, fizice și emoționale pe care le observați la această etapă de vârstă la băieți?*
- b) *Care dintre acestea vi se par cele mai provocatoare și dificil de gestionat?*
- c) *Există diferențe între aceste particularități la fete și la băieți?*
- d) *Ce se întâmplă când băieții manifestă comportamente provocatoare?*

## 2. Activismul fizic: tendințe, joc, spațiu și rutină

- a) *Care sunt jocurile specifice băieților în grupă? Dar afară? Care sunt jocurile specifice fetelor în grupă? Dar afară?*
- b) *Care sunt jucăriile cu care se joacă cel mai frecvent băieții în grupă? Dar fetele? Care factori le determină aceste alegeri?*

## 3. Dezvoltarea emoțională: empatie, reziliență și exprimarea emoțiilor

- a) *Cum își exprimă băieții tristețea, furia, dragostea, bucuria? Dar fetele?*
- b) *Cum reacționați dacă băiatul plânge, este furios și aruncă o jucărie, sau este agresiv cu alți copii? Ce îi spun când plânge, este furios și aruncă o jucărie sau este agresiv cu alți copii?*
- c) *Cum reacționați dacă fata plânge, este furioasă și aruncă o jucărie, sau este agresivă cu alți copii? Ce îi spun când plânge, este furioasă și aruncă o jucărie, sau este agresivă cu alți copii?*
- d) *Ce îi spun băiatului atunci când îi este frică de ceva? Cum îl ajut să își depășească frica? Dar în raport cu fetițele ar exista diferențe?*

#### **4. Disciplina: Parenting pozitiv. Pedepsă versus consecințe. Reguli și granițe**

- a) *Cum își manifestă băieții nevoia de apropiere fizică (îmbrățișări, mângâieri)?*
- b) *Care sunt strategiile de disciplinare a băieților? Dar a fetelor?*

#### **5. Sexualitate: situații și întrebări incomode**

- a) *Care sunt schimbările comportamentale, fizice sau emoționale legate de sexualitate la băieți? Dar la fete?*
- b) *Care sunt comportamentele problematice legate de sexualitate pe care le-ați observat în ultima perioadă? Care a fost reacția dvs.?*
- c) *Care sunt cele mai incomode întrebări pe care le-ați primit de la băieți? Dar de la fete? Care au fost răspunsurile?*

#### **6. Timpul petrecut cu părinții: valoarea mamei și valoarea tatălui**

- a) *Ați observat diferențe de comportament/abilități la băieții ai căror tați vin mai des la grădiniță?*
- b) *Cum credeți că trebuie să se implice mama în creșterea băieților? Cum credeți că trebuie să se implice tatăl?*

#### **7. Imaginea și percepția masculinității sănătoase**

- a) *Cum credeți, care sunt calitățile unui bărbat sănătos, curios și responsabil?*
- b) *Cum credeți, de ce are nevoie un băiat pentru ca să crească sănătos, curios și responsabil? Dar fetele?*
- c) *Ce auzeți în copilărie despre faptul ce înseamnă să fii bărbat? Dar femeie? De la cine ați auzit?*
- d) *Dacă ați avut un model de bărbat/femeie, cine era acesta/aceasta?*

# GHID DE INTERVIEWARE A PĂRINȚILOR

## PENTRU IDENTIFICAREA NEVOILOR BĂIEȚILOR ȘI REFLECTAREA ACESTORA ÎN RECOMANDĂRI PENTRU REALIZAREA PROGRAMULUI DE EDUCAȚIE PARENTALĂ PENTRU PREVENIREA VIOLENȚEI ȘI SENSIBILE LA NEVOILE BĂIEȚILOR.

### 1. Nevoile vârstei: Schimbări, particularități, abilități, talente

- a) *Care sunt schimbările de comportament, fizice și emoționale, pe care le observați la această etapă de vârstă la băieți?*
- b) *Care dintre acestea vi se par cele mai provocatoare și dificil de gestionat?*
- c) *Există diferențe între aceste particularități la fete și la băieți?*
- d) *Ce se întâmplă când băieții manifestă comportamente provocatoare?*

### 2. Activismul fizic: tendințe, joc, spațiu și rutină

- a) *Care sunt jocurile specifice băieților acasă? Dar la terenul de joacă? Care sunt jocurile specifice fetelor acasă? Dar la terenul de joacă?*
- b) *Imaginați-vă că intrați cu băiatul într-un magazin de jucării. Care sunt jucăriile pe care și le dorește/la care se uită/pe care le admiră? Cum credeți, care sunt factorii care le determină aceste alegeri? Dar la fete?*
- c) *Ce mă determină pe mine ca părinte să achiziționez această jucărie?*
- d) *Dacă băiatul meu vrea un set de veselă de jucărie, îl cumpăr?*

### 3. Dezvoltarea emoțională: empatie, reziliență și exprimarea emoțiilor

- a) *Cum își exprimă băieții tristețea, furia, dragostea, bucuria? Dar fetele?*
- b) *Cum reacționați dacă băiatul plânge, este furios și aruncă o jucărie, sau este agresiv cu alți copii? Ce îi spun când plânge, este furios și aruncă o jucărie, sau este agresiv cu alți copii?*

- c) *Cum reacționați dacă fata plânge, este furioasă și aruncă o jucărie, sau este agresivă cu alți copii? Ce îi spun când plânge, este furioasă și aruncă o jucărie, sau este agresivă cu alți copii?*
- d) *Cum mă simt atunci când băiatul plânge în public și ce fac în această situație?*
- e) *Ce îi spun băiatului atunci când îi este frică de ceva? Cum îl ajut să își depășească frica? Dar în raport cu fetițele, ar exista diferențe?*

#### **4. Disciplină: Parenting pozitiv. Pedepsă versus consecințe. Reguli și granițe**

- a) *Cine stabilește regulile în casă la educația băieților? Numiți câteva dintre ele. Cum ne asigurăm că băiatul le respectă?*
- b) *Cum își manifestă băieții nevoia de apropiere fizică (îmbrățișări, mângâieri)?*
- c) *Care sunt strategiile de disciplinare a băieților? Dar a fetelor? Care sunt strategiile pe care le aplică doar mama? Care sunt strategiile aplicate doar de tata? Dacă se implică bunicii, au alte strategii?*

#### **5. Sexualitate: situații și întrebări incomode**

- a) *Care sunt schimbările comportamentale, fizice sau emoționale legate de sexualitate la băieți? Dar la fete?*
- b) *Dacă băiatul meu are o întrebare legată de sexualitate, cui o adresează: mamei sau tatălui?*
- c) *Care sunt comportamente problematice legate de sexualitate pe care le-ați observat în ultima perioadă? Care a fost reacția dvs.?*
- d) *Care sunt cele mai incomode întrebări pe care le-ați primit de la băieți? Dar de la fete? Care au fost răspunsurile?*

#### **6. Timpul petrecut cu părinții: valoarea mamei și valoarea tatălui**

- a) *Cine în casă petrece mai mult timp cu băieții? Dar cine cu fetele?*
- b) *Cum petreceți timpul cu băieții? Dar cu fetele?*
- c) *Obișnuiți să vă faceți timp pentru sine? Dar să dedicați timp doar*

*pentru cuplu? Dacă da, cum explicați valoarea acestui timp băieților?*

- d) Cum credeți că trebuie să se implice mama în creșterea băieților?  
Cum credeți că trebuie să se implice tatăl?*

### **7. Imaginea și percepția masculinității sănătoase**

- a) Cum credeți, care sunt calitățile unui bărbat sănătos, curios și responsabil?*
- b) Cum credeți, de ce are nevoie un băiat pentru ca să crească sănătos, curios și responsabil? Dar fetele?*
- c) Ce azețați în copilărie despre faptul ce înseamnă să fii bărbat? Dar femeie? De la cine ați auzit?*
- d) Dacă ați avut un model de bărbat/femeie, cine era acesta/aceasta?*

## BIBLIOGRAFIE

1. „Bărbaiții și egalitatea de gen în Republica Moldova: În baza metodologiei IMAGES”, Diana Cheianu-Andrei, Iurie Perevoznic, Angelina Zaporozjan-Pîrgari, Centrul de Drept al Femeilor, 2015
2. „Mami, tati, mă auziți?” Jacques Salome, 2018
3. „Diferențe de gen în creșterea și educarea copiilor. Instrument pentru consilieri școlari, psihologi și asistenți sociali în lucrul cu părinții” Ghid, Centrul Parteneriat pentru Egalitate, 2004
4. „1001 idei pentru o educație timpurie de calitate”, Ghid pentru educatori, Centrul Educațional ProDidactica, 2010
5. „Leaving Boys Behind?” The Gender Gap in Education among Children and Young People from Foreign Backgrounds, 2022
6. „The Boy Crisis”, Dr. Warren Farrell, 2018